

GRUDA

Št. 2.

1925.

Leto II.

Poštnina plačana v gotovini.

Vsebina zvezka 2.

Ivan Albreht: Pepelnica. — Miloš Stiebler: V Macedonijo. (Dalje.) — Gustav Strniša: Umreti želim. — Vsevolod Ivanov - dr. Nikolaj Preobraženski: Povratek Buddhe. (Dalje.) — M. Komanova: Tiha povest. (Konec.) — Joža Gorjup: Pod težo življenja. (Lesorez.) — Rudyard Kipling - Dr. Matej Šmalc: Od morja do morja. (Dalje.) — Marijana Kokalj: Sama. — Marijana Kokalj: V tujini. — Aristophanes - Dr. Fran Bradač: Acharnjani. — † Dr. Klement Jug: O človeški vesti. — Gliša Koritnik: Povest o treh bratih. — Benečanka. (Slika.) — Miha Maleš: Franc Terček. (Lesorez.) — Kako Premurec modruje o mesecih. — ZDRAVSTVO: Dr. Ivo Pirc: Žrtev jetike v številkah. — DEČJA GRUDA: Dositelj Obradovič-A. Bevc: Jalova krava in volička orača. — Dositelj Obradovič-A. Bevc: Muren in mravlja. — Dositelj Obradovič-A. Bevc: Star pes in lovec. — RAZGLEDI: Organizacija. — Ženstvo. — Po svetu. — Prosveta. — Listnica uredništva. — SALA IN ZABAVA.

V podrobni prodaji stane „Gruda“ Din 3.

Za dijake in vojake znaša celoletna naročnina Din 20. — Novi naročniki dobe lahko še vse doslej izišle številke.

Uredništvo: Ljubljana, Škofja ulica 8, I. nadstr.

Uprava: Ljubljana, Kolodvorska ulica 7.

Rokopise je pošiljati uredništvu, naročnino, reklamacije, oglase itd. samo upravi. Cena oglasov po dogovoru.

Rokopisov, ki jih ni naročilo, uredništvo ne vrača.

Urejuje Ivan Albreht.

Josip Petelinc Ljubljana, Sv. Petra nasip 7

blizu Prešernovega spomenika za vodo

Najcenejši nakup

najboljših šivalnih strojev „GRITZNER“

za rodbinsko in obrtno rabo, nadalje nogavic, žepnih robcev, brisalk, klota, belega in rujavega platna, šifona, kravata, žilc, vilic, raznih gumbov, sprehajalnih palic, nahrbtnikov, potrebščin za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in brivce, škarje za krojače, šivilje in za obrezovanje trt. Cepljene nože. Vse na veliko in malo.

Stanko Florjančič

veletrgovina z železnino

Ljubljana, Sv. Petra cesta št. 35.

En gros.

Telefon interurb. 163

En detail.

Razna emajlirana in aluminijasta posoda. Vse mizarke potrebščine in vse orodje za obrti, ki spadajo v železninsko stroko. Vsakovrstni poljedelski stroji. Jedilno orodje, razni alpaka-nastavki, noži, vilice. Razni laki v vseh barvah iz svetovnoznane tovarne. Modra galica prvovrstna (znamka Johannisthal) vedno v zalogi. Zahtevajte cenik.

MESEČNIK ZA LJUDSKO PROSVETO

Ivan Albreht:

Pepelnica.

„Pomni, človek, da si prah in da se v prah povrneš,“ samo ne bodi tega žalosten, ampak vesel, vesel poklica, ki je lep, kakor je lepa ta širna naša zemlja.

Kadar vliva solnce rosi svoje zlato, ali se zavedaš, da si tudi ti del te lepote?

Kadar počivaš pod košato jablano, — ali pomisliš, da ti drevo plačuje tvojo ljubezen s cvetjem in bogatim sadjem?

Ko v skrivnostnem šepetu valovi zoreče žito, — ali čuješ pesem tvojega dela v tem valovanju, pesem tistega kmetskega dela, na katerem sloni vse naše življenje?

Kar delaš in koder hodiš, od zibeli do groba ti zemlja stotero vrača vso ljubezen, ki jo izkazuješ njej. In ta ljubezen je vsega življenja blagoslov; kajti božja ljubezen je ž njo.

„Pomni, človek, da si prah in da se v prah povrneš,“ ljubezen tvoje duše pa je tista, ki daje temu prahu življenje, tvojemu delu pa vrednost, ki nikoli ne mine...

Miloš Štibler:

V Macedonijo.

(Dalje.)

Iz Beograda do Vranja.

ožnjo nadaljujem v večji družbi prijateljev z brzovlakom, ki odhaja iz Beograda zvečer ob 11. uri. Pred vsem me iznenadi brzovlak sam: Sami novi, krasni vagoni, ki jih je prejela Srbija kot reparacije oziroma vojno odškodnino od Nemčije. Druga novost je v tem, da ima vsak vagon razen običajnega kondukterja še svojega slugo, ki je na razpolago potnikom, a osobito pazi na kupeje na postajah, ko potniki izstopajo, da si poiščejo okrepčila po restavracijah. Novost

in napredek obenem.

Vožnja do Niša mi je prav dobro znana. Zato mirno zaspim, a ne za dolgo. Mesečina me prebudi že nekje pri Mladenovcu, močna mesečina, da dobro razločujem hiše in vasi in vidim lepo obdelana polja. Vsa priroda je v zelenju, saj je 14. maj, kar nudi tem lepšo sliko. Zopet malo zadremļjem, a nekje pri Aleksincu se zbudim in ne morem več zatisniti oči. Dostikrat sem se že vozil tod, vendar niso bili ti kraji nikdar tako lepi, kakor sedaj, sredi maja. Velika polja z leve in desne strani železnice in Morave, v ozadju gričevje, še dalje visoke planine; tako pri bolgarski meji, kakor tudi za Kruševcem in dalje proti novopazarskemu sandžaku. Na gričevju po desni strani železnice vidiš mnogo vinogradov, a po mnogih gričih nebroj belih hišic, zakopanih v samo zelenje in cvet obilega sadnega drevja. Slika je izredno lepa.

Od Beograda do Niša je 250 km železnice. Krog $\frac{1}{2}$ 6. ure smo v Nišu. Prvo zapazim gručo Turčinov. Sestavlja se vlak za Zofijo in Carigrad, en vagon nosi celo turške napise. Tu se vkrcajo Turčini, ki za vedno zapuščajo našo državo in se podajajo h Kemal-paši. Da-li ne bodo razočarani? Kemal-paša je pregnal kalifa in pričel borbo za svobodo turške žene ter vobče za moderniziranje Turčije. A naši Muslimani se izseljujejo baš radi tega, ker mislijo najti v Turčiji stare turške običaje, ki jih baje Jugoslavija ne spoštuje dovolj. Bojim se, da bo razočaranje veliko!

Brzovlak kmalu nadaljuje pot v Skoplje, kamor prihaja krog $\frac{1}{2}$ 1. ure popoldne. Do Leskovca je ravnina še precej široka, vendar se vedno bolj zožuje. Zapaža se kultura konoplje. V Leskovcu je

več tekstilnih tovarov za izkoriščanje te rastline. Razen tega vidimo velik mlin. Vobče spada Leskovac v Srbiji v industrijskem pogledu na prvo mesto in zovejo ga „srbski Mančester“.

Spominjam se l. 1910. Takrat se je vršil v Leskovcu kongres srbskih kmetijskih zadrug. Odločil sem se, da se ga udeležim. Mestni magistrat celjski mi dela neprilike s potnim listom. Odpotujem v Maribor in deloma s pomočjo prijateljstva, deloma s pomočjo „bakšiša“ — dobim dovoljenje za potovanje v Srbijo. Z menoj je potoval sedanji mariborski odvetnik dr. H. Odkrito povem, da me je bilo nekam strah. Kljub slovenski propagandi smo osobito glede Srbije vendarle malo preveč živeli pod vplivom nemške propagande, nemške šole in nemškega tiska. A kako so nam takrat slikali Srbijo in Srbe! Bil sem prepričan, da s potovanjem v Srbijo, osobito v Leskovac, ki je bil takrat še prav blizu turške meje, riskiram vse, tudi življenje. Toda koliko iznenadenje, ko pridem v Beograd in potujem naprej v notranjost Srbije ter se mi povsod zdi, kakor da potujem nekako od Maribora proti Ptujju in Ormožu. Isti teren, ista slika. Kako iznenadenje, ko vidim narod, a nikjer znakov surovosti in barbarstva, kakor so ga opisovali nemški listi. V samem Leskovcu je bilo zbranih okrog pet tisoč kmetovalcev-zadrugarjev iz cele Srbije in mnogo odlične inteligence... Tako sem na mah imel priliko spoznati vso ostudno nemško laž. No, saj laž ima kratke noge, Nemci so to na lastni koži najbolje občutili. Samo če jih bo spametovalo! Mnogi pravijo, da jih ne bo.

Od Leskovca naprej se ravnina vedno bolj zožuje in kmalu smo ob ozki soteski, kjer teče železnica poleg Morave. Nekam čudno se ti zdi, ko vidiš vse mostove in tunele zastražene z vojaštvom in zavarovane z žičnimi ovirami. Toda blizu je bolgarska meja, blizu so kraji, kjer začne arnavtski element, radi tega je previdnost in obrambna pripravljenost popolnoma na mestu. Tako se vozimo stalno mimo straž in pridemo na postajo „Vladičin han“, ki jo je prijatelj iz Beograda na ljubo sopotnikom-Slovincem takoj prekrstil v „Škofov birchavs“. Polagoma postane dolina širja. Postaja Vranjska banja s slovečimi toplicami. Voda ima često nad 75° C. Za tem je postaja Vranje. Zapustimo brzovlak, da si ogledamo mesto.

Do mesta Vranje je dobre tri km. Dolina je tu že precej široka. Proti bolgarski strani visoko v hribovju lepo obdelana polja z mnogimi vinogradi, istotako v nasprotni strani, torej desno od železnice, ko se voziš iz Niša v Skoplje. Na desni strani je mesto

Vranje, pod hribom, ki dolino loči od Macedonije. In sicer se takoj na drugi strani meje začne arnavtluk, kraji, kjer po večini žive Arnavti kakor n. pr. v srezu Kačanik, ki leži precej nekje za vranjskim hribom. V samem Vranju, kraju čisto srbskem, že zapaziš Arnavte, ki so s svojih hribov prignali osle, natovorjene z drvni. Pristopim k takemu Arnavtu in ga vprašam, odkod je prinesel drva: Dela se, kakor da me ne razume. Morda je drva ukradel, pa se boji odgovoriti. Morda tudi ni zmožen srbsčine. Bil je mlad dečko, a na dalnjem potovanju sem često zapazil, da mladi Arnavti ne govore srbski, medtem ko so vsi starejši Arnavti tega jezika zmožni.

Vranje je oblastno mesto, sedež velikega župana, ima gimnazijo, sodišče, vojaško posadko. Ta okraj, kakor tudi okraji Niš, Prokoplje in Pirot so bili pod Turčijo do l. 1878. L. 1876. in 1877. se je Rusija borila za svobodo Bolgarske. V svetoštetfanskem miru je Bolgarska dobila mnogo širše meje nego jih je imela vse do l. 1912. Velesile niso priznale svetoštetfanskega miru in prišlo je l. 1878 do berlinskega kongresa, na katerem je najvažnejšo vlogo igral Bismark. Bil je protiven preveliki Bolgarski, ker je le-ta stala takrat popolnoma v službi ruske politike. Tedanji srbski vladar Milan je imel zveze z Dunajem in Berlinom. Tem zvezam se ima zahvaliti, da je berlinski kongres prisodil Srbiji Niš, Pirot, Prokoplje in Vranje. Ti štirje okraji so seveda imeli mnogo turškega prebivalstva. Toda danes, po 46 letih ni na celem tem ozemlju najti ni enega Turčina več, muslimana pa le v nekih ciganih. Tudi dijalekt takratnega slovanskega prebivalstva je bil podoben današnjemu makedonskemu. Danes ves narod v teh štirih okrajih govori lepo srbsko.

Bodi pri tej priliki omenjeno, da je bila Srbija l. 1804. polna Turkov. Osebito jih je bilo mnogo po mestih. Sodi se, da je štela Srbija takrat, ko je Karadžordže začel boj za svobodo, kakih 100.000 Turkov. Danes na celem tem ozemlju ni najti ni enega Turčina ali muslimana. To dejstvo je važno za presojanje srbske nacionalne žilavosti, a osebito je važno za presojanje današnjih razmer v Macedoniji.

Na Vranje, Pirot, Prokoplje in Niš so aspirirali Bolgari ravno tako, kakor na Macedonijo. L. 1915. se je morala srbska vojska umakniti preko Albanije in Bolgari so zasedli razen Macedonije, Zaječara in Negotina tudi štiri okraje, ki jih je Srbiji prisodil berlinski kongres. Zgodovina ne bo mogla zamolčati, s kakimi sredstvi so Bolgari hoteli dokazati, da živi v teh krajih njihov narod. Na

najlepšem delu mesta Vranje stoji spomenik s sledečim napisom:

„Vranjanci koji živote dadoše
a srpstva se ne odrekoše“.

Temu napisu sledi 63 imen, med njimi so sledeči: Predsednik prvostopenega suda, sekretar suda, zvaničnik, narodni poslanik, prota, sudija, sreski načelnik, profesor, upravnik tobačnega magazina, uradni sluga, učitelj, poštni upravnik, poštni činovnik, davkar, pismonoša. Drugo so meščani. Vse so Bolgari ubili v letih 1915 do 1918.

Iz Vranja ni daleč v Surdulico, blizu bolgarske meje. Okroglo tristo ljudi so Bolgari tam nagnali skupaj, nato so planili z noži mednje in jih klali. Mnogi so bili od divjakov samo ranjeni, a Bolgari so žive zmetali v grob in zakopali. Slično so Bolgari delali povsod, kamorkoli so prišli.

S takimi sredstvi so hoteli dokazati bolgarstvo teh krajev. S čudnimi občutki zapuščam Vranje in se vračam na kolodvor. Tam pred menoj je bolgarsko hribovje. Nekam žalostno gledam po vranjski dolini na Kumanovo. Ali je kaj sramu tam za hribom za vsa dejanja v Surdulici, v Vranjem in drugod po Srbiji?

(Dalje prihodnjič.)

Gustav Strniša:

Umreti želim.

Umreti želim v koprneči sijajini sonca,
v ozvezdju narcis naj trudna zasanja mi glava;
naj pije življenje vesele prirode do konca,
da noč še posmrtno omamljen duh v rožah mi spava!

Pustite voščenske! Med cvetje mi truplo denite,
naj tone v skrivnostni omami, v trpljenju rojeno —
dehteče narcise krog mene povsod nasadite,
ko denete me brez rakve v zemljo posvečeno!

Pustite pomnike, laskave in puhle besede,
ki v dimu kadila izginejo v daljne oblake;
a pomnite moje ponosne v življenje korake,
ki jih rodilo je žitje trpljenja in bede!

Naj vriska pastir čez mojo zeleno gomilo,
a sonce naj v cvetje ognjeno medico naliva,
da vsaka narcisa žarela bo — zvezdica živa,
v nji božje skrivnosti po smrti srce govorilo! —

Vsevolod Ivanov—Dr. Nikolaj Preobraženski:

Povratek Buddhē.

(Dalje.)

Profesor si zavije povrh plašča noge v odejo in misli na kurjavo, krompir, denar. Spominja se zopet treh tisoč glav živine in se domisli, kaj bi bilo treba povedati mongolu. Potegniti hoče prst izpod odeje in zagroziti vojaku, toda mongola ni več. Profesor giblje s podbradkom in poučuje:

— Ob času revolucije je nujno potrebno sedeti doma radi samohranitve. No, in če je mobilizacija — takrat se je treba podati takoj domov, ne pa hoditi k zaposlenim ljudem, jim odjemati čas in toploto ter jim pripovedovati celih štirideset minut legende o kipu Buddhē. Je li malo kipov po svetu? In če ima človek tri tisoč glav živine, ima lahko vsaj ovčji kozuh.

Profesor se spominja mongolovih besedi:

— „Njegovi nohti so obrobljeni z zlatom“.

Profesor govori:

— Rajše bi bil prinesel krompirja!...

...Mesto da bi zapisal v teku vsakdanjih štiridesetih minut one misli, ki se naberejo med dnevom in nočjo in prešinjajo možgane kakor hladne niti, se je spomnil profesor drugi dan kakor tudi ponoči — mongola Dava-Dorčžija.

— To je vsled tega, — je sklepal profesor, — ker še nihče ni prihajal k meni s tako čudnimi povestmi. Če bi bili prišli kupit ali zamenjat¹⁰ moje možgane, moje živce ali včerajšnji dan — bi takoj po odhodu popolnoma pozabil kupce.

Te šale brije v času, ko zakuri peč in položi v kotel krompir. Porcija¹¹ krompirja je danes zmanjšana. Dan pozneje pojé profesor polovično porcijo in leže spat, ko še gori električna luč.¹²

Trkanje:

— Uvok!... uvak!... ak!

Profesor brez kožuha in kučme jezno strese roke, teče k vratom, odrine zapah in kriči:

— Vaše bedaste povesti nimam časa zapisovati. Saj nisem zdravnik ali mongoloved. Kaj me motite vsak dan?

¹⁰ Zamenjava je zelo razširjena v Sovjetski Rusiji vsled pomanjkanja denarja oz. njegove male vrednosti, kakor je to bilo med vojno tudi pri nas.

¹¹ Dnevni delež živil, ki se je dobil na karte.

¹² Do l. 1920. so morale oblasti štediti elektriko, ki je smela goreti v zasebnih stanovanjih le do 8. ure zvečer.

Na pragu stoji ozkobrad človek v usnjeni suknji in rjavi kapi (njen ščit je zlomljen na tri dele). Tiho vpraša:

— Stanuje tukaj profesor Safonov?

— Jaz sem profesor Safonov!

— Vitalij Vitaljevič!

— Jaz sem Vitalij Vitaljevič!

Takrat si začne pljuvati človek bogvezakaj na prste, leze z roko v stranski žep suknje, gleda kot pisma in tiho govori:

— Profesorju Safonovu od tovariša narkoma prosvete¹³ v osebne roke.

Safonov pozabi zapreti zapah. Človek v usnjeni suknji previdno kakor pismo prime mrzlo železo s suknjo in spusti zapah. Drgne si nad pečjo prste in vpraša:

— Ali ste zapazili — petnajst stopinj Reaumurja.

— Slečite se.

— Hvala, tovariš profesor, na nas čaka mašina.¹⁴

Zdaj raztrga profesor hitro ovitek in čita:

„Vseruska zveza mest vas dodatno k svojemu pismu drugič spominja“ ...¹⁵

— Hudiči! Kriči razdražen človek v suknji.

— Glej jih hudiče! So že zopet napisali na tiskovini Zveze mest. Kolikokrat sem jim že izrecno prepovedal pisati na te važne listine ... Obrnite, tovariš profesor, to je sabotaza strojepisk.¹⁶

Profesor čita na drugi strani s strojem napisano:

„Narodni komisar prosvete Severnih Komun“ 16. novembra l. 1918. Prof. Vit. Safonovu. Narodni komisar prosvete prosi drž. Safonova, da izvoli takoj priti k posvetovanju izvedencev v palačo nekdanjih grofov Strogonovih.

Narodni komisar (podpis).

Tajnik (podpis).

¹³ Tovariš (sodrug) komunističen uraden nagovor je namenjen samo proletarcem. Tukaj in nižje je to izraz prijaznosti napram profesorju-nekomunistu, ki ga drugače imenujejo uradno „državljan“. Narkom je uradna kratica za narodni komisar, t. j. minister.

¹⁴ Državni in pri zasebnikih zaplenjeni avtomobili so postali izključna lastnina višjih državnih uradov.

¹⁵ Vplivno Zvezo mest (ki je veliko storila za prehrano med vojno) so razpustili boljševiki takoj po preobratu.

¹⁶ Franc. sabotage se nanaša na poškodbe strojev in po stavkujočih delavcih. V ruskem revolucijskem jeziku se rabi ta izraz nepravilno (kakor tudi nebroj drugih) in pomeni — ovirati, nagajati.

— Ni podpisa, — je rekel profesor, — kakšni izvedenci?

Človek v usnjeni suknji vzame papirček:

— Tajnik — to sem jaz, — pozabili so mi dati podpisat, — no, jaz bom takoj...

— Ne, zakaj...

— Ne, kako pa, red mora biti...

Suknja dobi kemičen svinčnik. Profesor zaopazi: z istim svinčnikom ima na kapi naslikano zvezdo.¹⁷ Suknja podpiše. Profesor zloži papirček in ga položi v pisalno mizo.

Spomnil se je peči, ko sta že peljala čez Troicki most.

II. poglavje. Pleteni izdelki, nekoliko govorov ob arheoloških preiskavah in ruski Rdeči armadi.

Važna pota postanejo tem daljša,
čim bolj počasno se vrši skrivnostno
potovanje. (Sikun-tu.)

Štorje pokrivajo preproge palače grofov Stragonovih. Vojak pri vходу kadi pipo. Njegovi škornji so tudi zaviti v štorjo, da mu ne zmrzne noge. Ne da bi se vzdignil s klopi zahteva vstopnice, ker si noče shladiti nog.

Profesor Savonov dohiti tajnika na stopnicah in vprašuje:

— Ali ta vstane, če pride narkom?

— Komaj. Saj to ni važno. Sem, tovariš profesor!

Med pozlačenim pohištvom so štorje, da se ne omažejo preproge. To je životarjenje leta osemnajst — (Kje so vzroki?) — jej pse in mačke, da se rešiš smrti, zamenjaj stvari, da imaš krompir. Tako misli profesor. Misli in si razlaga vzroke.

Suknja si porine kapo na tilnik. Njeno čelo je polno umazanih guba.

— Je tovariš Lunačarski¹⁸ tukaj?

Drugi, ki odgovarja, ima črn vojaški plašč in listnico, ki je debela in okrogla kakor hlod. Ima tudi nenavadno široke sive valenke¹⁹ in do petâ segajočo pleteno pestro šerpo.

— Ne bo prišel.

— Kaj me pa imate za norca, tovariš Anisimov? Saj je rekel: — pridem čez pol ure. Po profesorja sem dirjal z avtom v Vilorški okraj.²⁰

¹⁷ Peterokraka zvezda je sovjetski državni grb.

¹⁸ Lunačarski je komisar prosvete.

¹⁹ Zimski škornji iz klobučevine.

²⁰ Petrograjsko predmestje. Viborg — obmejno finsko mesto.

Vojak z listnico stiska profesorju roko kakor da ne bi mogli njegovi prsti priti do sape, skoči nazaj, si vrže listnico pod pazduho in naglo govori:

— Kakor vedno vi, tovariš Dievel, ne koordinirate dejstva! Ravno zdaj so mi sem zvonili, češ, to ni stvar Narkomprosa,²¹ temveč komisarijata za nacijsionalne zadeve. Čemu mi je potem Lunačarski! Govori narkom za nacijsionalnosti. Tako ne gre, tovariš, da bi kar tako pojali revolucijske voditelje semtertja!

— Predno lahko govorite take besede, tovariš Anisimov...

— Ne, to pač vi govorite tovariš Dievel!...

— Če je tako, potem nisem sploh odgovoren za zborovanje. Jaz... Oprostite, državlján profesor, lahko greste domov.

Tovariš Anisimov ogorčeno vzdiguje listnico nad glavo. Tovariš Anisimov ima velikanska usta in kriči besede, ki so debele kakor njegova listnica:

— Kako to, tovariš Dievel, — lahko greste domov? Kaj pa začnate prepír med različnimi uradi! Ostanite, profesor...

Suknja napravi ostro usnjeno kretnjo:

— Dovolite, da ponovim: poziv ste dobili profesor, od Narkomprosa, zdaj ta poziv odpade. Naj si sami poiščejo izvedenca. Nisem sluga, da bi iskal profesorje za komisarijat nacijsionalnosti. Sam imam nujno delo.

Profesorja vlečeta za rokav: listnica — v dvorano, suknja — k izhodu. Listnica je malemu na poti: Kmalu se utruði. Suknja hitro pelje profesorja. Anisimov stresa telefon:

— Alo! Komendatura? Govori komandant palače Anisimov. Slišiti?... Kaj! Da! Da! Jaz, jaz! Zadržite pri izhodu profesorja Safonova, a drugega, Dievela, spustite. Kaj? Aretirati? Da, da!

Profesor se spodtakne ob štorje in — v zadregi — ob ramo usnjene suknje.

— Ne, že rajši ostanem, državlján...

Suknja vzdigne tenak prst, z njim hitro zamahne in kriči:

— Bom vse naznanil tovarišu Lunačarskemu.

— Še Leninu lahko naznaniš. Intrigantje, primazali so se k stranki! Pojdi, pojdi, predno te zaprem...

Tovariš Anisimov vtakne listnico pod pazduho in teče potem naprej v dvorano, velika šerpa se mu ovija okrog valenk.

— Počakajte tukaj, državlján profesor, jaz takoj... Pozvonim nacijsionalnosti, da bi se požurili.

²¹ Narkompros — Narodni komisár prosvete (rus. prosvješčenija).

— Alo, alo? Ali zopet smrčíte? Alo!

Profesor čaka v naslanjaču. V zadregi ogleduje pohišstvo in omare: povsod so nove številke in zastori so zaznamovani s kredó. Anisimov krega v telefonu šoferja. Mrzlo potrkava in ropota v sosednji sobi pisalni stroj.

— Ali ste zapisali, Vitalij Vitaljevič? ...

Profesor se obrne. Za naslonjačem stoji v umazanem vojaškem plašču in razmršeni ovčji kučmi — Dava Dorčži.

— Pozabil sem vam dodati še zgodbo templja, ki širi Mir. Spada sicer v poznejši čas, a se vendar neposredno dotika dogodkov z burkanom Buddhé. Ajmak Tušutu-Khana v dobi dinastije ...

Profesor si besno strga kučmo, se hoče z njo udariti po kolenu, pa jo zopet globoko porine na glavo in reče ogorčeno:

— Mogoče ste vi, državlján, civiliziran človek in niste piján revolucijskega navdušenja ...

Dava-Dorčži prikima.

— V ... V tem slučaju vas prosim, da mi pomagáte priti odtođ. Imam jako malo časa in še ta mi ni na razpolago, da bi se lahko vozil ogledovat vse palače, katere so zavzeli revolucionarji.

— Profesor pogumno láže:

— Vašo legendo sem zapisal in sem vam zelo ...

Zdaj teče mimo brez sape in s krikom tovariš Anisimov, se spodtakne do štorje in pusti pasti listnico.

— Tovariši delegatje ... Tovariš profesor ... Izvolite, tovariš Cviladze se je pripeljal.

Dava-Dorčži gre za profesorjem in govori napol glasno:

— Vse to bo hitro končano. Cviladze — namestnik narkoma nacionalnosti je ognjevit človek, kakor se spodobi gruzinu, toda je moder za svoja leta. Sem, Vitalij Vitaljevič, sem ...

Štorje ležijo na kupu. Tolpa črnih ljudi širokokoščenih obrazov v vojaških plaščih in vatiranih suknjah. Gosto diši po vojašnici — menda po kislem kruhu in zelju? Je še nekak tenak duh — po ovčji kožuho-vini ali vodi. „Stepe“, si misli profesor in pazno motri ozkoglede obraze. A njih oči ne ležijo profesorju in menda tudi ne na visokem narkonu Cviladze, temveč na onem, katerega vidi začudeni profesor za hrbtom markona.

(Dalje prihodnjič.)

Manica Komanova:

Tiha povest,

(Konec.)

„Oče,“ je vzdihnil Andrej ves poparjen, „Kobalova ni zame! Slišal sem tudi, da rada pije.“

„Beži, beži, prazne marnje in nič drugega. Če ga sem in tje zvrne kake pol kupice, ni vrag! Saj imajo gostilno in ona mora biti že radi gostov, ki jo silijo piti, toliko vljudna, da ga včasih malo pokusi. Ko bo enkrat pri nas, ji vino še na misel ne bo hodilo.“

Andrej je stal pred očetom nem, v hudih notranjih bojih. Poznal je dobro trmo in lakomnost svojega očeta, zato je vedel, da oče res misli, kar govori. Začel je omahovati in misliti, kaj bi storil. V posestvo je bil delavni mladenič prav tako zaljubljen kakor v Metko in če bi oče svojo grozljivo uresničil ter mu res odtegnil premoženje, bi fant tega udarca ne prebolel.

Ze je hotel odgovoriti očetu, da je pripravljen storiti vse, kar zahteva od njega, ali v tem hipu se je spomnil svoje drage Metke in vzdihnil:

„Oče, pomislite vendar, kaj bo pa Metka počela?“

„I, kaj bo počela,“ je skomignil z rameni oče, videč, da postaja sin že nekoliko mehkejši, „za Kočarjevo nikar nič ne skrbi! Ti pojdi do nje in se kar name izgovori! Povej ji, da jaz raje posestvo Marijani izročim, kakor bi dovolil, da pride ona k naši hiši. Razloži ji, da jo nikakor vzeti ne moreš. Vprašaj jo, koliko zahteva za otroka in potem ji odštej primerno svoto. Bolje je, da ji plačaš nekaj več, kakor pa da bi ti potem sitnarila okrog sodnije. Ako se poravnaš na ta način ž njo, si storil svojo dolžnost.“

„Oče, je vzkliknil Andrej, z Metko se pojdite le vi sami poravnat, jaz ji ne grem več pred oči.“

Res se je še tisti dan stari Štefanec odpravil h Kočarju, da se namesto sina poravna z Metko.

Metka je bila sama doma. Imela je ravno v kuhinji opraviti, ko je vstopil Štefanec.

Kakor bi slutila, da ji ta človek ne prinaša nič dobrega, so se ji ob njegovem vstopu zašibile noge. Štefanec je opazil deklčin strah in je začel še dokaj prijazno.

„No, ali si se me ustrašila? Nič se ne boj, nič!“ Veš, deklina, saj te ne sovražim, četudi vse vem, kako daleč sta že zabredla z mojim sinom. Saj pravim no, mladost je norost in ne zna razločiti, kaj je prav in kaj ni. Zavozila sta jo. Nobenemu izmed vaju ni prišlo na misel, da se nikoli ne bosta mogla vzeti. Verujem, zate bi bilo dobro, zate,

toda Andrej bi s teboj vrgel precej lepih tisočakov proč, kajti prepričan sem, da bi se ga najbogatejša v celi občini ne branila. Pa kaj bi dalje govoril, v to zvezo jaz ne pripustim, pa je konec besedi!"

Pobledelo dekle je kakor v sanjah poslušalo trdosrčnega starca.

„Slišite, oče“ je vzdihnila v neizmerni bridkosti in solze so se ji vdrle po prepadenih licih, „saj ne maram bogastva, Bog mi je priča, da ne! Vse, kar imate, obdržite še nadalje sami, ali pa dajte komur hočete. Meni dajte Andreja, on je moj in le z njim bom srečna. Oče, ne uničite moje in sinove sreče!"

„Bodi pametna! Če res želiš Andreju srečo, potem se mu odpovej! Če ga imaš res rada, stori to, kar ti svetujem. Andrej naj si izbere nevesto, ki bo njemu primerna, pa bo zanj prav. A tudi tebe ne bomo zavrgli. Vidiš, prav zato prihajam danes k tebi, da mi poveš, koliko zahtevaš za otroka. Kar nič naj te ne bo sram zato! Prva nisi in zadnja tudi ne. Le kar reci, jaz ti odštejem. Pa s tem še ni rečeno, da bi jaz tebi in otroku potem nikoli več nič ne pomagal. Samo ubogaj me! Torej, koliko zahtevaš?"

Metka ni starcu odgovorila ničesar. Naslonila se je na ognjišče in začela tako silno ihteti, da se je stresalo v bolesti vse njeno mlado telo.

Štefanec je čakal in čakal, ko pa je uvidel, da ni spraviti besedice iz dekličinih ust, je stopil bliže, odprl denarnico ter vzel iz nje šop bankovcev.

„Metka,“ je rekel, „ker nočeš odgovoriti, ti ponudim sam. Tu imaš lepo svoto. Lep denar to. Dober oče sem! Ali si zadovoljna?"

Šele sedaj se je Metka, vsa objokana vzpela kvišku in zamahnila tako močno po Štefančevi roki, da so bankovci kakor metulji sfrčali na vse strani. Vzkliknila je zaničljivo:

„Proč z Judeževimi groši! Ali sem mar kdaj želela vašega denarja? Nikoli! Andreja ljubim, Andreja hočem imeti!"

Štefanec je osupnil. Tako odločnega nastopa od sicer vedno ponižne Metke se ni nadejal. Da se upa revno dekle tako oblastno vesti proti njemu, premožnemu in spoštovanemu gospodarju, je občutil kot veliko razžaljenje. Ves bled od jeze je zarežal:

„Prevzetnica beraška! Prvič sem danes tukaj in tudi zadnjič. A da sem zadnjič, to bo tvoja škoda, ne moja.“

Hitro je pobral po tleh raztresene bankovce ter nadaljeval:

„Denarja jaz še nikoli nisem tako po tleh razmetaval, čeprav ga imam stokrat več kakor ti. Po tem denarju, ki si ga danes vrgla ob tla, boš še presneto kmalu požirala sline. A dobila ga ne boš! Naložim ga v hranilnico, naj ga dobi otrok, ko doraste!"

*Joža
Gorjup:*

*Pod tešo
življenja*

Metka je bila vsa pobita. Zelela je le eno: govoriti čim prej z Andrejem. Zdelo se ji je čudno, da ji Andrej ni prav nič omenil o tem, saj je vendar včeraj govorila ž njim.

Večer je končno napočil, toda Andreja — ni bilo. Ni ga bilo niti drugi dan, ni ga bilo k nji — nikoli več...

Andrej se je oženil po očetovi volji. Vzel je Kobalovo Katro z Griča. Stare ženice so modrovale, da ta zakon ne bo srečen.

Kočarjeva Metka pa ni dočakala te ženitve. Umrla je na porodu. Ž njo vred pa so zakopali tudi njenega in Andrejevega sinčka.

Rudyard Kipling-Dr. Matej Smalc:

Od morja do morja.

(Dalje.)

Vlak je zavozil pod ozidje utrdbे Agra. Kdor se rad norčuje iz prevelikega navdušenja, naj gre pogledat Taj in onemel bo. Za človeka je dobro, če se že na pragu v svet nauči spoštovanja in strahu božjega.

Ampak kaj hočemo, ko pa globe-trotter ne pozna spoštovanja. On je le domišljav in predrzen. Iz Manchestra je potoval v Bombay mladenič s potnim načrtom — kako že beseda žali uho — da se vrne domov za božič. Šel je čez Ameriko, Novo Zelandijo in Avstralijo. Ko je videl, da mu ostane še deset dni časa za Bombay, je zamislil skromno misel, da „pregleda Indijo“. „Ne rečem, da sem jo prepotoval vso, ampak priznali boste, da sem precej videl.“ Razkladal je, kako se mu je „jako dopadlo“ v Agri, „jako dopadlo“ v Delhih⁸ in, da bo neslanost še večja, kako se mu je „prav jako dopadel“ Taj. Videlo se mu je, da hodi skozi življenje kar tako mimogrede in, da se mu vsaka stvar „zelo dopade“. Prav duhovito in podučno je pripomnil, da je Indija velik kraj, kjer se dobi marsikaj na trgu. Bogme, krošnjariji v Delhih so morali imeti posebno veselje s tem človekom. Nakupil si je bil šalov in vezenin za „ta in ta znesek rupij⁹ v gotovem denarju,“ za ta in ta znesek pa draguljev. To so bili darovi za prijatelje doma in v njegovih očeh „pravo orijentsko blago“. Če je filigran po pariških vzorcih ali pa anilinasto plava šerpa orijentalno blago, je smel biti mož kar zadovoljen. Res, nedoumljiva so pota božje previdnosti in zapisano je, da je človeku v veselje, če more skaziti veselje tovarišu-človeku. Anglež je začel mladeniču iz Manchestra natanko dopovedovati, za koliko je bil po vsej verjetnosti ogoljufan. Mladi mož je poskočil: „Strela božja, menda vendar ne mislite zares? Upiljen pa ne bi bil rad.“

Ker je bil tako blažen ob „misli, da bo za božič doma“, tako prisrčno zgovoren, ko je pripovedoval o svojcih, ki so jim bili namenjeni ti darovi, je Anglež nehal govoriti o goljufiji in ga je potolažil češ, da končno vendarle ni bil preveč grdo upiljen. Toda ta obzirnost je bila čisto odveč; čim je bil namreč mladenič iz

⁸ Znamenito mesto na desnem bregu Džame. Omenja se že v slovitim, starem indijskem eposu Mahabharata pod imenom Indraprastha kot prestolnica sinov solnca.

⁹ Rupija — denar v angleški Indiji; okroglo 1½ šilinga.

Manchestra potolažen, je pogledal skozi okno, zamahnil z roko nad vesoljnim cesarstvom in dejal: „saj pravim. Poglejte no! Pri teh le vodnjakih je vse narobe, veste.“ Vodnjaki so bili narejeni na kolesa, ki so jih vrtili voli, vpreženi v kolesne vrvi, stopaje po strmini. Ta strmina pa mladeniču ni bila všeč. Rekel je, da bi bilo bolje, če bi voli hodili po ravnem. Naenkrat se mu je pa zablistalo in zinil je: „najbrže je pa ta sistem zato, da se gibljejo z vsemi mišicami. Saj veste, da konj, ki vlačí ladje po kanalih, ni za nobeno drugo rabo več, če je bil nekaj časa v kanalskih vrveh. Nikoder drugod ne zna več hoditi, kakor po ravni sledi ob kanalih in mislim, da bo ravno taka z voli.“ Ta sijajna misel se mu je očitvidno porodila pod dojmom aravalskega prigorja, pod katerim je vozil vlak; Anglež ni ugovarjal, ker je gledal skozi okno.

Če bi kdo sodil tako korajžno in nanagloma, kakor globe-trotterji, bi lahko razvijal lepe teorije, celo mladenič iz Manchestra, bi mogel v kratki notici razprestí misel o volovskih vajah pri vodnjakih na vzhodu. Kako bi pa šele kvasil, obračal in v nič deval recimo kakšen opazovalec z angleško brihtjo. Mi pa, ki živimo v tej deželi seveda nimamo časa premlevati učenosti, ki se zdijo važne kakšnim počasnim, malo po teutonsko urejenim možganom.

Morda je le zavist narekovala pretrpko sodbo o mladem možu iz Manchestra; kajti, ko se je le-ta odpeljal z vlakom iz Jeypora v Ahmedabad, presrečen v zavesti, da bo „doma za božič“, kot otrok vesel brklarij, ki si jih je bil nabral v Delhih, napetih lic z zalizci in vzvišeno samozavesten, je Anglež, čigar dom je bilo takrat temno indijsko postajno prenočevališče, otožno gledal za njim in v spomin mu je prišla taka-le domača in vesela angleška družinica, obdarjena s sorodniki, ki niso bili še nikjer po svetu, in kakor je k nji hitel ta mladi mož. Uloga globe-trotterja je resda prijetna, ampak, da se v igro docela vživi, je treba biti „za božič doma“.

II.

Opisuje čare Rajputane in Jeypora, mesta globe-trotterjevega. O ustanovitelju in olepševanju tega mesta. Razlaga korist in usodo žrebčarne, ne more pa razložiti raznih bolj važnih stvari.

Če je kje v deželi kakšen kos zemlje, posejan s kostmi mrličev, ki ima zato pravico, da se prav posebno vpošteva, potem je Rajputana¹⁰ v Indiji kot bojišče na prvem mestu. Vzhodno od Sueza ljudje ne postavljajo po hribih stolpov samo zavoljo lepšega raz-

¹⁰ Izg. Radžputana: razsežno ozemlje v Prednji Indiji.

gleda in ne zidajo po gorskih pobočjih utrjenih sten samo za živinske staje. Od pamtiveka — kakor pripovedujejo legende — so se bili boji, junaški boji pod vrhovi aravalskimi, pa tudi onkraj njih v velikih peščenih puščavah, ki jim za obrobje stojijo imenovani vrhovi, tako da se pesek ne more razsuti po sredi Indije. „Šestintrideset kraljevskih rodov“ se je bojevalo, kakor to samo kraljevski rodovi vedo in znajo: Chohan z Rathorjem, brat proti bratu, sin proti očetu. Pozneje — toda izvlečke iz zapletene povesti o sili, prevari, zvijači, obupani ljubezni in še bolj obupanem maščevanju, o zločinih, vrednih demonov in krepostih, ki bi bile v čast bogovom, dobi lahko vsakdo, če ga stvar zanima, v knjigi pisatelja, ki je Rajpute¹¹ ljubil in se trudil z njihovo hitrostjo celo življenje. Od Delhov do Abuja, od Inda do Chambula je bil sleherni yard¹² zemlje priča klanju, plenjenju in ropanju. Danes pa je prestolica države, ki jo je Dhola Rae, sin Soora Singha, pred več kot devetsto leti z mečem izsekal iz kraljestva drugega, slabotnejšega vladarja, razsvetljena s plinom in ima več presenetljivih, pa še prav angleških posebnosti.

Dhola Rae je bil ubit o pravem času, kakor se to spodobi. Skozi devet sto let so spletkarili in se trgali za Jeypor neukrotljivi principi in prinčki; vojskovali so se prav po azijatsko.

Kaj in kako je Jeypore postal vazal britanske sile, in pa kakšen način smo omadeževali rajputsko čast — občutljivo kakor je čast Afganistanca — to so stvari, o katerih ve globe-trotter več kakor mi. Globe-trotter „prečita“ — da se izrazimo z njegovo besedo — mesto in deželo preden pride tja; ko hodi kar tako na hitro roko od mesta do mesta, pa pozabi ali pa, kar je še slabše, zmeša vse, kar je prebral, tako da na koncu zapiše namesto Rajput Mah-ratta, trdi, da je Lahore¹³ mesto v severozapadnih provincah, ki je bilo svoj čas glavno mesto v Sivaji, za nameček pa še toži, da bi bila potrebna izdaja „vodnika za celo Indijo, stvar, ki bi jo lahko nosili v svojem kovčegu, saj veste — in kjer bi imeli o vsem enostavne opise, da si vam ne bi bilo treba po nepotrebnem beliti glave.“ To bi bila ura za pisatelja, velike kunšti in ohlapne vesti.

¹¹ Rajputi (izg. Radžputi), v sanskrilu Rdža putras, t. j. kraljevski sinovi, velika kasta v Indiji, potomci vojaške aristokracije starih Indov. Danes so že precej pomešani z drugimi plemen. Živijo na viteški način, so izvrstni lovci, dobri jezdec. Njihove žene slovijo po lepoti. Še nedavno so se po moževi smrti sežigale.

¹² Yard: angl. mera = 91 cm.

¹³ Glavno mesto Pendjaba v Indiji.

Toda vrnimo se v Jeypore! Blesteče mesto, sezidano na bregovih sinjega jezera in obdano z nizkimi hribi Aravalskega prigorja. Prvi pogled na mesto človeka kar omami. Svoje dni je vodil državo Jey Singh, ki je živel za časa Aurungzeba in mu služil s pešci in konjeniki. Bil je nekak Salomon v Rajputani, kajti skozi štiriintri-deset let njegovega vladanja „ga ni zapustila njegova modrost.“ Poveljeval je armadam, ko je bilo pa vojne konec, se je vrnil k literaturi; spletkaril je na vse načine in z velikim uspehom, pa je vendarle imel časa, da si je pridobil globoko znanje v astronomiji. Sodeč po tem, kar je za njim še ohranjeno, lahko rečemo, da si ni pritrgal ničesar, karkoli mu je pozelelo srce. Zavedajoč se svoje lastne veljave, je zapustil mesto Amber,¹⁴ ki ga je bil ustanovil Dhola Rae med griči, in je zapovedal svojemu arhitektu Vedyadharju, naj mu sezida šest milj dalje na odprti ravani novo mesto, in sicer tako, da je težko poprej kdaj bilo takó zidano indijsko mesto: s širokimi, kot puščica ravnimi glavnimi, po šestdeset yardov širokimi cestami, široko in ravno so bile potegnjene tudi križne ceste. Mnogo let pozneje so po tem vzorcu začel zidati svoja mesta prijatelji Američani, ker pa o Jey Singhu niso ničesar slišali, so proglasili seveda za svoj domač patent.

Jey Singh je zidal, česar se mu je zahotelo: palače, vrtove in templje, potem je pa seveda tudi umrl in položili so ga v grob iz belega mramorja na griču, ki se dviga nad mestom. Če smemo verjeti zgodovini, je izdajal svojo rodno kri, bil je dodobra izurjen morilec, kljub temu se je pa trudil na vso moč, da bi omejil detomor, reformiral je mohamedanski koledar; nagrmadil je sijajno knjižnico in iz Jeypora je vstvaril čudo.

Dokaj pozneje je prišel za njim naslednik, izobražen, z vsemi lučmi britanskega napredka razsvetljen mož, pa je izpremenil mesto Jey Singha v pravcato strašilo — v velik, neverjeten, praktičen dovtip. Položil je po mestu razkošen tlak iz rezanega kamna, po sredi glavne ceste tir za vozove, prav tako iz rezanega kamna. On, to se pravi, polkovnik Jacob, vrhovni državni inženir, si je izmislil za mesto vodovod in je posejal ceste s hidranti. Sezidal je plinarne, zgradil umetniško akademijo, muzej — samo ropotijo, ki je potrebna blagostanju in dobroti zapadnih mest — in je videl, da je to dobro. Koliko dobrega je storil polkovnik Jacob ne le za mesto Jeypore, ampak za državo sploh, se ne bo nikoli zvedelo; kajti ta častnik je eden tistih ljudi, ki odločno odklanjajo pripovedovanje

¹⁴ Danes samo še razvalina.

o lastnem delovanju. Uspeh tega bogu dopadljivega dela je pa, da staro in novo, bohotno divje in čemerno starikavo stoji prav pri-srčno drugo ob drugem v kričečem nasprotju. Z žigom označeni biki stopicajo po jeklenem tiru tramvaja, ki odvažá mestne smeti; par voličev vleče skakaje lakiran in živo barvan voz, ki se zadeva s svojimi primitivnimi kolesi v stebre za plinove svetilke, ki so iz litega železa in imajo medeno pipo na vrhu. Rajputi, pisano oblečeni in v majhnih turbinah, bahati Rajputi se sprehajajo po razkošnem tlaku.

Z utrdkami kronani griči gledajo na to čudno mešanico. Na pobočju enega med njimi se vidi v belih črkah prijazen napis: „Dobrodošel!“ Ta napis so napravili za princa waleškega, ko je prišel obiskat Jeypore in streljat svojega prvega tигра. Sicer pa smatra lahko tudi navaden popotnik to dobrodošlico kot sebi namenjeno, kajti Jeypore izredno skrbi za tujce in jih uljudno sprejema. Mimoregrede naj omenimo, da ta uljudnost uprav demoralizira Globe-trotterja, ki začne kričati: „Kje se dobijo konji? Kje se dobijo sloni? Komu naj se za vse to piše?“ (Dalje prihodnjič.)

Marijana Kokalj:

Sama.

Misli, kot bele roké
tebe, moj ljubi, objemljejo,
žalost iz duše ti jemljejo
in jo v mojo zaklepajo ...
V boli se stiskajo
bele proseče roké ...

Marijana Kokalj:

V tujini.

Cvet odtrgala sem z jablane košate,	Jaz otrla sem solzó,
ali jablana ni zaihtela,	ki na cvet je pala bel. —
dosti cvetja je imela	Čudno se usoda šali:
za pomladne dni bogate.	mari nisem jaz v tujini
Drobni cvet pa zaihtel,	cvet odtrgan mali,
ko sem vzela ga v rokó ...	jablan v cvetju pa — spomini?

¹⁵ Prince of Wales (izg. Uelz) = vsakokratni angleški prestolonaslednik.

Aristophanes-Dr. Fran Bradač:

Acharnjani.

Komedija.

O s e b e :

Dikaiopolis, attiški seljan.

Dikaiopolidova žena. ▼

Dikaiopolidova hčerka.

Glasnik.

Amphitheos.

Athenski poslaniki, ki se vračajo od peržanskega kralja.

Lažartabas.

Theoros, athenski poslanik z dvora thraškega kneza Sitalka.

Euripides.

Euripidov sluga.

Lamachos, athenski vojskovodja.

Lamachov proda.

Megarjan.

Dve Megarjanovi hčerki.

Ovadah.

Bojočan.

Nikarchos, sikofant.

Derketes, kmet.

Sel.

Zbor 24 Acharnjanov.

Dejanje se vrši na prostoru za narodna zborovanja, ki se zove Pnyx, in pred Dikaiopolidovo hišo.

Prvi prizor.

Pnyx, kjer so se vršila narodna zborovanja. *Dikaiopolis* sede na eno izmed klopi.

Dikaiopolis: O koliko je tega, kar mi kljuje na srcu! Rádosti užil sem malo, malo, četvero komaj, a bridkosti — kot je v gori peska. Kdaj sem se pošteno nasmejal? Že vem, takrat mi je zaplésalo srce, ko Kleon je tistih pet talentov izbljuval.¹

Takrat sem vriskal in odtlej imam
za to rad viteze. Ravnali so
po gr š k o ! Toda kmalu spet sem vzdihnil
prav tragično, ko čakal sem Aischyla
kar z usti nastežaj, pa je zaklical
glasnik: „Privedi zbor, *Theognis!*“
Kako sem vztrepetal, si lahko misliš.
A zopet sem se od srca smejal,
ko je za Moschom pel Dexitheos
bojotsko pesem.³ Letos zopet sem
si skoro tilnik zlomil in umrl,
ko Chairis je v visoke tone lezel.⁴
Toda odkar se sam umivam, me
še nikoli ni palil prah v oči
tako, kot zdaj, ko je najvišji čas
za zborovanje, pa nikogar ni
na Pykno! Rajši besedičijo
na trgu ter se izogibljejo
rdečemu konopcu.⁵ Še pritanov⁶
ni tu, potem pa pridejo prepozno
in se prerivajo ter gnetejo
za prvo klop. Za to pa, da nastal
bi mir, se še ne zmenijo. Gorjé,
država! Jaz prihajam vedno prvi
na skupščino in ko sedim tu sam,
vzdihujem, zeham, se pretegujem
in dolgočasim, pišem v pesek, mislim,
si pulim brado, gledam na poljé,
po miru hrepenim in mesto kolnem,
želež si v svojo vas. Tam nisem slišal:
„Oglja si kupi, kisa, olja!“ Sploh
besede „kupi“ nisem znal. Dobil
sem vse zastonj in tržni krik ni rezal
mi sluha. Zato sem prišel danes sem,
povsem pripravljen, da bom kričal, motil,
zmerjal govornike, če bo govoril
kdo o čem drugem kot o miru. — Toda
pritani so že tu — opoldne baš.
Kaj nisem rekel? To je, kar sem dejal!
Sedaj se v prvo vrsto rine vsak.

Drugi prizor.

Ljudstvo hrupno hiti na sedeže. Pritani. Glasnik. Dikaiopolis.
Amphitheos.

Glasnik: Le naprej, naprej!

Le dalje na kraj posvečeni!

Amphitheos: (Dikaiopolidu): Ali je že govoril kdo?

Glasnik: Kdo hoče besedo?

Amphitheos: Jaz.

Glasnik: Kdo, jaz?

Amphitheos: Božanstveni Amphitheos.

Glasnik: Ne človek?*

Amphitheos: Ne! Nikakor!

Nesmrtnik. Kajti Amphitheos je bil
sin Demetrin in Triptolemov.⁸ Le-ta
Keleja je rodil, in ta je vzel
za ženo Phainareto, mojo babico,
ki mu rodila je Lykina; tega
nesmrten sin sem jaz. In meni so
bogovi naročili, da naj sam
s Spartanci sklenem mir. A ker sem bog,
denarja nimam za na pot; pritani
pa ga ne dajo.

Glasnik: Straža!

(Straža prime Amphitheja ter ga vleče proč).

Amphitheos: O Triptolemos

in Keleos, me bosta zapustila?

Dikaiopolis: Gospodje pritani, pravo zbora kršite,

če izključujete moža, ki nam
je hotel mir skleniti in orožje
obesiti na klin.

Glasnik: Le tiho! Sédi!

Dikaiopolis: Ne, pri Apollonu, ne bom vam molčal,
ako ne pride mir na dnevni red.

Tretji prizor.

Nastopijo athenški poslanci, ki se vračajo iz Perzije. Da bi zakrili neuspeh svojega poslanstva, so preoblekli dva propadla Athenca, Kleisthena in Stratona, za poslanca peržanskega kralja, da bi se pogajala z Athenci. Kleisthenes nastopi kot Lažiar tabas. Razen teh Glasnik, Dikaiopolis, Amphitheos.

Glasnik: Poslanci od kralja!

Dikaiopolis: Kakšnega kralja?

(Poslanci vstopijo s pravim orijentaliskim sijajem.)

Zoprni so mi

poslanci, pavi,⁹ vsaka baharija.

Glasnik: Le mólči!

(Sprevod se še vedno pomika.)

Dikaiopolis: Raca na vodi! O Ekbatana!¹⁰

Poslanec: Poslali ste nas k vélikemu kralju
in dali nam dijet dve drahmi¹¹ dnevno,
takrat, ko je bil arhon¹² Euthyménes.

Dikaiopolis: Ah, škoda drahem!

Poslanec: Slaba se nam je godila,
ko po kaystrski¹² ravnini smo
blodili, taborili ali pa
mehkó ležali na vozeh in skoro
umirali!

(Dalje prih.)

O p o m b e :

¹ Talent (tálantón), srebrni denar = 60 min = 6000 drahem = 5400 predvojnih kron. — Demagog Kleon je izsilil pri zavezniških otokih pet talentov, češ, da bo poskrbel, da ne bodo plačevali tako visokih davkov. Viteštvo pa je to izvedelo ter ga tožilo in Kleon je moral denar zopet vrniti.

² Aischylos je bil že 10 let mrtev, vendar so še vedno dajali njegove drame. Dikaiopolis je pričakoval, da bodo igrali kako Aischylovo dramo, toda namesto te so uprizorili dramo Theognida, ki je slovel kot zelo slab pesnik. Zato razočaranje.

³ Moschos je bil slab kitharod (= ki citra in poje obenem), Dexitheos pa dober. Razen tega: moschos = teliček, beseda „bojotski“ pa spominja na besedo bus (boós) = vol.

⁴ Chairis je bil slab godbenik, zato je skušal z afektiranimi kretnjami zakriti svojo nesposobnost.

⁵ Athenci so pred začetkom skupščine kaj radi postajali po trgu. Aristophanes se norčuje, češ, občinski sluge so hodili po trgu, dva in dva, drže vsak en konec rdeče pobarvanega konopca, da bi spravili meščane k zborovanju. Kdor je dobil na svoj beli plašč madež od konopca, je bil kaznovan.

⁶ Pritani so bili odbor svetovalstva in so opravljali državne posle kot najvišja oblast ter vodili narodna zborovanja.

⁷ Amphitheos pomeni prav za prav „obojestranski bog“.

⁸ Triptolemos je bil Demetrin ljubljeneč, ki je prvi učil ljudi sejati žito. Rodovnik Amphithejev je parodija Euripidovih prologov.

⁹ Pave so poznali v Athenah šele kratko pred peloponeško vojno. (Dikaiopolis ne ljubi nobenih redkosti in posebnosti.)

¹⁰ Ekbatana, prestolnica peržanskega kralja.

¹¹ Drahma = 0.9 predvojnne krone.

¹² Arhonti, athenška gosposka. — Po prvem arhontu so označevali leto. Euthymenes je bil arhon l. 436., torej so bili poslanci 11 let zunaj.

† Dr. Klement Jug:

O človeški vesti.

V zadnjih desetletjih se je med množicami razvil silen boj političnih idej, ki posegajo globoko v notranjost človeka. Velik razmah so napravile ideje, ki skušajo spremeniti mišljenje človeštva do najnižjih temeljev. To so v prvi vrsti ekstremne socijalistične ideje (komunizem). Vsaka politična ideja ima svojo dobro stran, sicer bi za ljudi ne bila privlačna. Ravnotako pa ima tudi vsaka politična ideja svojo slabo stran, ker nič ni na svetu docela popolnega. Politične ideje pa še posebno nimajo pravice, se smatrati za popolne, ker so enostranske, pretiravajo po navadi eno dejstvo, a drugo, ki je tudi resnično, docela zanikujejo. Do te enostranosti in pretiravanja prihajajo politične ideje vsled boja, ki ga vsaka taka ideja vodi z vsemi idejami, ki tudi vladajo množicam. Princip političnih idej pač ni resnica ali pomoč ljudstvu, ali karkoli, kar obeta njihov program, marveč vedno le: boj za obvladanje čim večjih množic.¹ In ker skuša vsaka ideja druge politične ideje oropati množic, da bi si jih osvojila, skuša prepričevati mase o napačnosti drugih idej in o lastni pravilnosti. S tem nasprotovanjem pa gredo politične ideje vedno dalje, in tako pridejo do tega, da nasprotujejo tudi temu, kar imajo druge ideje dobrega v sebi. Medsebojni boj za oblast nad masami privede politične ideje do pretiravanja lastne pravilnosti in napačnosti drugih idej, kar je gotovo napačno, ker vsaka ideja ima nekaj dobrega in nekaj slabega na sebi, kot vsak človek.

* Pričujoča razprava je predavanje, ki ga je pokojni dr. Jug imel pred primorskim občinstvom. Že to predavanje ga jasno označuje kot neustrašenega pionirja v boju zoper sodobni materializem. Sicer pa prim. o njem moj članek „Dr. Jugova miselnost“, Planinski Vestnik 1924, X. zv. Da strelja mladi avtor časih predaleč, gre pač samo na račun njegove idealne navdušenosti za duhovno preroditev našega naroda. Ta činitelj naj izločijo moje pripombe k pristojnim mestom. — France Veber.

¹ To velja morda za praktično udejstvovanje večine sodobnih politikov, ne pa za idejno stran politike same, ki je nič manj kot n. pr. znanost in umetnost integralen del človeške kulture, to tem bolj, ker bi prav brez političnega činitelja bila naprej izključena vsaka uspešna organizacija znanosti, umetnosti in tudi — religije. Vsakojake „zmote“ pa ne nahajamo le v politiki, temveč tudi n. pr. v — znanosti in umetnosti. F. V.

Socijalistične politične ideje so zavzele veri nasprotno stališče, da bi laže čim absolutneje zavladale množicain. Nesmisel je trditi, da se socijalizem bori proti veri zato, da bi rešil ljudstvo iz teme, kot pravijo socialistični voditelji. Kajti s svojimi materialističnimi nauki so spravili ljudstvo mogoče še v večjo temo, nego je bilo v njej, dokler je ljudstvo še verovalo. Sigurno je vsaj to, da revolucionarni duh ne bo pospeševal kulture, marveč jo bo močno oviral. Vsaka ideja, ki stremi za obvladanjem množic, skuša obdržati ljudi v temi, ker se zaveda, da jih bo tem laže obvladala, čim manj bodo ljudje poznali tudi druge ideje z dobrih strani, in čim manj bodo razsodni. Kdor ni razsoden, marveč slepo veruje vse, kar se mu ukaže, je dober član stranke. Kdor je pa razsoden, skuša vse sam premisliti in lahko spozna slabe strani svoje stranke ter postane tej stranki nezvest. Socijalizem torej nima pravice očitati religiji, da drži ljudstvo v temi, ker dela tudi sam isto napako. Ljudstvo iz nevednosti skuša reševati edino znanost, ki pa ni nobena politična ideja in ne skuša ljudi obvladati, marveč le želi ljudstvo privedi do resnice.

Socijalizem kot politična ideja se je oprijel v boju zoper vero materializma. S tem pa, da je velike množice oropal religije, jih je oropal tudi onega trdnega temelja, ki je ljudi vodil k pravilnemu življenju in jim nadomeščal visoko razvito vest. Materializem, ki uči ljudi iskati le pozemske sreče, telesne ugodnosti, sili ljudi k dobičkazeljnosti in k zametavanju kulturnih dobrin, med katere štejem ne le umetnost in znanost, marveč tudi življenje po vesti.

Današnja socijalistična generacija, ki je bila v svoji otroški dobi še religiozno vzgojena, stoji še vedno več ali manj na nivoju človeške pravičnosti. Če si pa mislimo generacijo vzgojeno po materialističnih načelih v boju zoper vero, odpade taki generaciji vsaka uzda, ki bi jo držala v mejah pravilnega in plemenitega življenja. Mesto požrtvovalnosti in sočutja bi zavladal splošen egoizem in izkoriščanje. Materializem ne more nadomestiti vere. Vero nadomesti lahko edino močno razvita vest, ki vodi potem človeka samostojno po pravi poti. Kdor noče slediti veri, naj ne sledi materializmu, marveč svoji vesti.²

(Dalje prih.)

² Povdarjen supremat vesti nad vero velja morda napram vsakojakim „konfesijam“, ki jih je nebroj in izmed katerih uči vsaka svoje, ne pa napram splošno človeški religiji, k izvira iz posebnega in vesti enakovrednega čustvovanja. Prim. mojo knjigo: „Znanost in vera“, Tiskovna Zadruga, Ljubljana 1922. Prav vest in religioznost človeka se medsebojno podpirata, pri čemer vest religioznost človekovo tem bolj pospešuje, čim močneje je razvita, kaj še da bi vest skušala ali sploh mogla religioznost — nadomestiti. F. V.

Miha Maleš.
Teška vest

Gliša Koritnik:

Povest o treh bratih.

Troje sinov hrani majka v svoji hiši.
Gizdavo si prvi črne brke više,
lepega je stasa, nada rodne hiše.
A najmlajši sinko še igračke ljubi,
na konjička piska, vriska, slepomiši,
da je radost prava, živa radost v hiši.
Središnjik se kuja, hodi v vas in snubi,
slogo razpihuje, rad bi šel na tuje...
Pa jim prigovarja majka stara, siva:
„Kakšna ste mi, deca drobna, neubogljiva!
Stara so mi leta obtežila glavo,
krivo raste hrbet, peša srce zdravo —
pride ženska bela prejkoprej pred vrata,
da mi vzame dušo, ji odmeri plačo:
spas za dobro delo, kazen za nedelo...
Kaj bo potlej z vami, seme neveselo?
Kdo vas bo oblačil, rezal vam pogačo,
kdo vam čital pesmi, knjigo iz davnine,
pričal vam o zgodbi slavni domovine?
Težki so mi dnevi, težje misli v glavi,
ko vas gledam v duhu same na pristavi.
To vam pravim, deca: V grob me pokopljite,
na srcé mi knjigo belo položite —
naj vzcvetè iz groba kri vam materina,
živa, kot jo hrani knjiga nje spomina!“

Pride ženska bela neko noč pred vrata,
splava v rajske dvore majke duša zlata.

Sami so ostali trije bratje v hiši,
trije bratje rodni, Bog jim greh izbriši!

Od takrat pa v hiši zlodej gospodari,
nič se več ne suče po navadi stari:
stari brat si gizdav črne brke više,
središnjik se kuja, hoče proč od hiše...
a najmlajši vriska, na konjička piska,
da se zemlja trese, da se v gori bliska...

Majka, dobra majka, dobro ti je v jami,
če ne sanjaš jedna, kaj godi se z nami!

K. Kraepelin-S. Brodar:

Po gozdu in polju.

PRVI IZPREHOD.

Odpad listja. Zimzelene rastline.

Krasen jesenski dan je danes, reče *dr. Erjavec* svojim trem sinovom *Branku*, *Stanku* in *Janku*, ki ga spremljajo na izprehodu skozi predmestne nasade. Prav veseli me, da sem dovršil težavno delo, ki me je toliko tednov priklepalo k pisalni mizi.

Branko: Tudi mama se je radostila včeraj, ker boš sedaj zopet nekoliko bolj prost. Saj skoro vse poletje nisi prišel iz mesta!

Stanko: Sedaj pa, ko greš vendar zopet z nami, je že vse tako jesensko, da bo prav težko dobiti kaj dobrega za naše zbirke. Vso pot že gledam za cvetočimi rastlinami, ali razen nekaj zapoznelih zvončnic in par dolgočasnih košaric ne vidim ničesar več.

Dr. Erjavec: Ej, jaz pa mislim, da bi našli še marsikaj v cvetju, če bi zlasti na praznih njivah in strniščih pazljivo stikali; a v splošnem imaš prav, cvetnih rastlin je — vsaj pri nas — oktobra konec.

Stanko: Ali žalostno izgledajo te zapoznjenke, kajne? Tako žalostno, da me kar srce boli!

Dr. Erjavec: Razumem tvoja čuvstva. Vendar vedi, da je to umiranje narave le navidezno, nič drugega kot pogrezanje v blagodejno spanje, iz katerega se prebude spomladi v novo življenje!

Stanko: Je že res, oče. Ali ko cvetice odcveto in postane vse tako pusto in prazno.

Dr. Erjavec: Se veselimo lahko še vedno prekrasnih barv jesenskega listja. Poglej čez travnik na ono skupino drevja, ali te ta lepota ne očara? In v ozadju še ona temna smreka, a na desni mala lopa, vsa obrastla s temnordečim listjem divje trte: zdi se mi, da nam tudi poletje ne more nuditi kaj lepšega in bolj slikovitega.

Stanko: Da, zaenkrat je vse še prav lepo. Toda čez 14 dni, ko pade prva slana, bo vse krasote konec, in vsa ta prekrasna drevesa bodo gola in prazna.

S pričujočim spisom upamo, da bo ustrezno veliki večini naših čitatelev. V štirinajstih izprehodih bo v obliki prijetnih razgovorov opisano življenje v naravi. Vsak izprehod je celota zase. Kdor bo spisu pozorno sledil, si bo gotovo znatno razširil svoje znanje. Marsikaj, kar mu je bilo doslej tuje in skrivnostno, mu bo postalo jasno. Ta pa je tudi najlepša in najboljša podlaga za umno in pametno gospodarstvo. Včasih bo morda komu kaka malenkost malo težje umljiva. To pa naj nikogar ne moti, kajti v celoti bo spis gotovo vsem dostopen. (Op. ured.)

Benečanka

Dr. Erjavec: Prav praviš! Ali take misli nam ne smejo kvariti užitka, kajti sicer bi bili od srca veseli le malokdaj v življenju. In še na nekaj si pozabil, ona smreka tam zadaj najbrž nima namena ostresti se svojih igel.

Stanko: Saj res! Smrekov gozd mi je zato tudi najljubši, ker ohrani še čez zimo svojo oživljajočo zeleno odejo.

Janko: Zakaj neki odpade od vsega drugega drevja listje, le od smrek ne?

Dr. Erjavec: Ej, Janko, ti si pravi tič! Tako vprašuješ, da bi lahko sive lase dobil.

Branko: Jeli tako težko odgovoriti na Jankovo vprašanje? Jaz mislim, da so rastline pač različno občutljive za mraz; to opazimo že pri rastlinah, ki jih gojimo v sobah. Nekaterne ne prenesejo mraza, zato se otresejo listja; druge, ki jim mraz manj škodi, zelene kar naprej tudi sredi najhujše zime.

Dr. Erjavec: Ne boš, Branko. Mnogo pomislekov je proti. Predvsem je napačno, če misliš, da so iglavci manj občutljivi in bolj odporni napram mrazu kakor breze in vrbe, ki uspevajo v obtečajnih krajih še mnogo severneje, kakor naši domači iglavci. Razen tega je popolnoma napačno tudi mnenje, da odpada listje radi mraza.

Branko: Ne bom oporekal; jasno je, da slana odpadanje pospeši, a pravi vzrok gotovo ni. Do sedaj še nismo imeli slane, a vendar so v mestu vse lipe že nekaj tednov gole; in če se ozrete tu okrog po drevju, vidite, da je odpadlo že dokaj listov. Poglej le oni divni brest na trati: nobena sapica se ne gane in vendar vidimo, kako se odločajo zdaj tu zdaj tam posamezni oveneli listi in plavajo počasi proti tlom.

Stanko, gre bliže k brestu: Zares! Samo dotaknem se porumelega lista in že mi ostane v roki. Res čudno!

Dr. Erjavec: Čudi se le oni, ki ne ve, da drevo samo skrbno pripravlja odpadanje listov; tako temeljita je ta priprava, da se list končno mora odločiti že od svoje lastne teže.

Branko: Kakšno naj bi bilo to pripravljanje, si pač ne morem misliti!

Dr. Erjavec: Da živa bitja odvržejo dele svojega telesa, nazadnje vendar ni nič tako posebnega. Saj padejo tudi plodovi z drevja in celo v živalstvu najdemo slične primere; srnjaki n. pr. izgube vsako leto svoje rogovje, drugim živalim pa izpada za časa goljenja dlaka in perje. Najvažnejše je seveda pri vseh teh pojavih, da ne ostanejo živali oziroma rastlini rane odprte, kadar izgubi

posamezne dele svojega telesa; dotok sokov v dotične dele se mora torej prej ustaviti. Plodovi in listi si pomagajo zelo enostavno: na dnu peclja se stvari tenka plast plutastega staničja, katerega stene so prav tako neprodorne za vodo in zrak, kakor pluta zamaškov. Čim bolj se razvija ta plast, tem bolj se rahlja vez med listom in vejo, možnost nadaljnje izmenjave plinov in sokov je vedno manjša. Nato pripravlja rastlina končno odločitev lista od vejice. Še preden je plutovina popolnoma dograjena, se prične tvoriti neposredno nad njo druga plast stanic, takozvano ločilno staničje, ki je sicer zelo tenka, a se kljub temu kmalu cepi na dve še tanjši plasti. Tedaj pa je list že tudi ločen od veje, in od lastne teže sedaj odpade. Kjer se je odločil, ostane brazgotina, ki pa ni odprta rana, temveč zakrita z nežno plastjo plutastih stanic. — Baš tu na levi raste divji kostanj, na vejah vidite prav lepo te brazgotine.

Branko: Potemtakem se res ne sme reči, da listi kar odmraznejo. Po tvoji razlagi sodeč, se drevje sedaj ravno pripravlja, da se kmalu iznebi svojega listja. — Toda kaj s tem namerava in kakšno korist ima od tega, si še vedno nisem na jasnem.

Dr. Erjavec: Tako je, pripravlja se! In zakaj, vprašaš, a ne veš, da tudi s tem še vedno ni rešeno v celoti vprašanje, ki ga je sprožil Janko. S trdim orehom imamo opravka.

Stanko: O, jaz pa mislim, da vem za vzrok, zakaj odstrani drevo svoje listje: drevo, ki doseže stoletno starost, ne more imeti venomer istih listov. Zato je za rastlino še najugodnejše, če si vsako leto sproti ustvari nove, kakor dobi tudi ptič po goljenju novo perje.

Dr. Erjavec: Izmislil si nisi napačno. Ali v zadrego bi te spravil, če bi vprašal, zakaj pa nimajo še listovci iste navade kot iglavci, ki izgubljajo le polagoma svoje izrabljene igle? Če bi bila tvoja domneva pravilna, bi bilo dalje popolnoma nerazumljivo, zakaj ostane listje nekaterim našim listovcem, ki rastejo v južnih pokrajinah. Naša navadna lipovka n. pr. je ob Črnem morju vso zimo zelena, prav tako platane v Grčiji in breskve v severnoafriških zelenicah. Vpoštevati morate pa tudi, da odleti listje tem pozneje, čim južneje pridemo. Naše bukve in bresti so se že davno jesensko obarvali, ko so na jugu navadno še vedno v najlepšem zelenju.

Branko: No, če je stvar taka, je pa mrzavendar le v zvezi s tem pojavom. Iz tvojega pripovedovanja sledi to brez dvoma.

Dr. Erjavec: Če bi te hotel popolnoma zmešati, bi ti povedal še nekaj: listje ne odleti samo v našem podnebjju, temveč prav slično v nekaterih najbolj vročih deželah.

Branko: Tedaj pa res ne vem, kaj si naj mislim.

Dr. Erjavec: Prav mnogo več vam žal tudi jaz ne morem povedati. Le eno je gotovo in z mnogobrojnimi poskusi dokazano: v tleh in v delovanju korenskih kosmatin, ki usrkavajo vlogo iz zemlje, tiči pravi vzrok za odpad listja. Najrazličnejši povodi lahko ovirajo ali celo popolnoma ustavijo to delovanje; prativorivo ali protoplazma v stanicah korenskih kosmatin je pri tem najbolj udeleženo, kakor sem vam pravil že poleti. Enkrat so tla tako mrzla, da protoplazma ne more več delovati, drugič — in tako je v stepnih pokrajinah ob poletni suši — nimajo tla prav nobene vlage, da bi jo mogle usrkati korenske kosmatine. V obeh slučajih izhlapeva usrkana voda skozi milijone majhnih odprtih, takozvanih listnih rež, iz ogromne množine listov, kajti voda hlapi tudi pri zelo nizki temperaturi. Ker za izgubljeno vlogo rastlina ne more dobiti iz zemlje nikakega nadomestila, se nahaja radi tega v opasnosti. Če bi trajalo to stanje predolgo, bi morala rastlina poginiti; izogne pa se nevarnosti na ta način, da pravočasno odvrže listje, ki je v teh okolnostih pogubonosno. Voda sedaj ne more več izhlapevati, a je rastlini tudi ni treba sprejemati. Uda se počitku, dokler novo toplo, oziroma vlažno vreme ne ustvari ugodnejših pogojev za njen nadaljni razvoj.

Stanko: Zakaj si pa dejal, da nam mnogo več ne moreš povedati? Sedaj je vendar naenkrat vse jasno in prav dobro razumem, zakaj lipovka v topli Južni Evropi obdrži listje.

Dr. Erjavec: Kaj pa naš smrekov gozd, ki ga pozimi tako ljubiš? —

Stanko: Aha, ti misliš, zakaj pa ta ne odvrže svojih igel? Vsekakor je težko odgovoriti. — Morda izhlape igle mnogo manj vode, kakor široki listi drugega drevja?

Dr. Erjavec: Dobro, Janko. Ne pusti se nikdar ugnati v kozji rog. Kajti po pravici lahko domnevamo, da ni samo pretakanje sokov v iglavcih počasneje, temveč tudi izhlapevanje iz listnih rež manjše, kakor pri listovcih. — Zadevo si moramo ogledati pa še tudi z drugega vidika. Dogodi se, da pade sneg še v pozni pomladi, ko je drevje odeto že z zelenjem in vi veste, kako strašno opustoši listnat gozd. Pod silno težo snega, ki leži na širokih listih, se lomijo cele veje. Mislim, da si ni težko predstavljati, da bi bil listnat gozd, ki je bil večkrat zameden, koncem zime popolnoma uničen. Tenke igle borovcev in smrek pa to nevarnost, naravno, močno zmanjšajo.

(Dalje prihodnjič.)

Miha Maleš :

Franc Terček

Kako Prekmurec modruje o mesecih.

Prekmurec rad čita.

V Dolnji Lendavi izhaja tednik „Novine“, ki prinaša vesti iz vsega sveta. Prekmurec pozna svet, marsikateri je bil v Ameriki, Trstu — in vojna ga je peljala med ostale narode. Od koder se je vrnil, vrnil se je kot dober Slovenec. „Novine“ so pisane v prekmürščini. Urejuje jih duhovnik Klekl. V Erensovcih izhaja pod istim urednikom mesečnik „Marijin list“ in ob Novem letu „Kalendar najsvetejšega srca Jezušovega“. „Kalendar“ je urejen zelo lepo in iz njega se vidi vsa prekmurčeva duša. On ni samo pobožen, rad ima tudi šaljivke, uganke, pripovedke, pesmi. Ako bi zanimalo bralce „Grude“, jim rada vpošljem kako pesmico v prekmürskem narečju! Prekmurec pa tudi rad modruje. Prekmurec pravi:

S e č e n (januar).

Či dež ide na den novega leta, tak tudi mešnjeka. (Avg.) Je januarja mokriilo, polje de (bo) slabo nosilo.

S ü š e c (februar).

Či je svečna mraz, je v malom travni moker obraz. Kda se rašenk (Pust) na sunci pečé, ti leto dober pov (letina) nesé!

M a l i t r a v e n (marec).

Zemlja de v leti malo pila, če v sūšci je preveč vlage dobila.

V e l i k i t r a v e n (april).

Žito ma žmetno (slabo) klasovjé, če česmigovec (črn trn) lepo cveté.

R i s a l š č e k (maj).

Risalsček moker, ivanšček pa mlačen (malo topel) kmet tisto leto bož žeden in lačen.

I v a n š č e k (junij).

Žitno leto slabo rodi, gde se na Telovo neho skuzi (rosi). Štirideset dni se nebo skuzi, če na Medardovo ž njega rosi.

J a k o p o š č e k (julij).

Štirideset dni bo še lepo, če drugi den julija vedro.

M e š n j e k (avgust).

Kde je na Lovrencovo grozdje mehko, goričanec (vino-gradnik) si obeta vino sladko.

M i h a l š č e k (september).

Či na Mihalövo sever vleče, veliko zimo i sneg prinese.

V s e s v e š č e k (oktober).

Zima rada z repom bije, či drugo toplo sunce sije.

A n d r e j š č e k (november).

Mraz v vsehsvecov to pomeni, da Martinov den ne bo lepi.

P r o s i n e c (december).

Lücija krati den, je znano vsem ljudem.

ZDRAVSTVO

Dr. Ivo Pirc:

Žrtev jetike v številkah.

Mnogo pišemo in mnogo govorimo o jetiki, vse po pravici. Saj je ta bolezen prava kuga današnje dobe. Kakor je v srednjem veku razsajala „črna kuga“ ter morila milijone in milijone ljudi, tako divja danes jetika — „bela kuga“. Ne dela razlike med mestom in deželo, med starim in mladim, med siromakom in bogatinom. Spominja me na pripovedko o ženi smrti, katero je Tomaž zaprl v sod z vinom in jo izpustil šele po mnogih letih; žena smrt se je v sodu opila in izpuščena na beli dan je kosila vse vprek.

Razširjenost jetike nam pokažejo številke. Številke nam povedo n. pr. koliko ljudi umira za jetiko na leto v kakem kraju sploh ali pa na 10.000 prebivalcev, koliko smrti na jetiki pride na 100 slučajev smrti, koliko ljudi je bolanih na jetiki in tako dalje. Seveda niso po vseh deželah in državah številke iste ali enake, neke so večje, druge manjše, kar zavisi od najrazličnejših vplivov. Med temi vplivi je poglobitni: kulturna stopnja prebivalstva.

Oglejmo si razširjenost jetike po svetu:

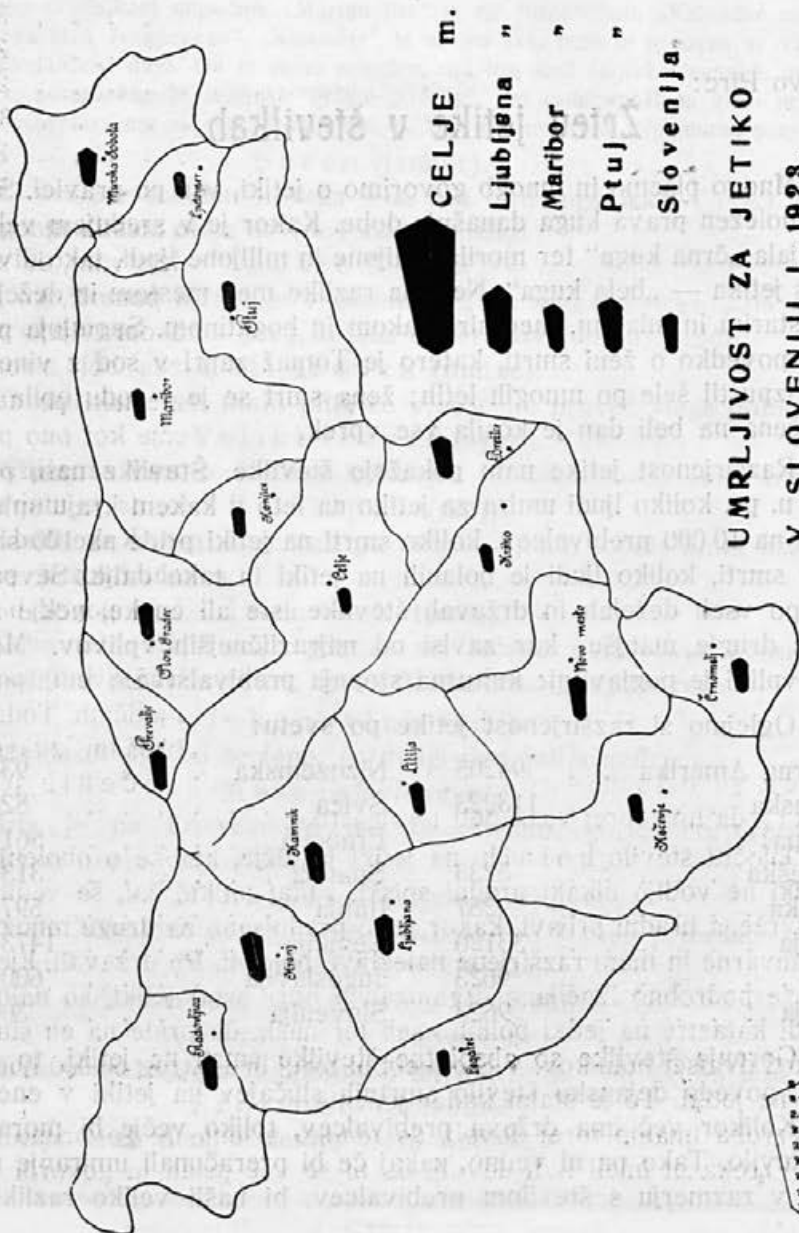
Severna Amerika	94205	Nizozemska	9386
Japonska	113223	Švica	8233
Evropa:		Francija	86113
Norveška	5233	Španija	31389
Škotska	9287	Italija	59764
Anglija	53120	Nemčija	147360
Irska	9623	Jugoslavija	60000
Belgija	9623	Slovenija	3000

Gorenje številke so absolutne številke smrti na jetiki, to se pravi, povedo dejansko število smrtnih slučajev na jetiki v enem letu. Kolikor več ima država prebivalcev, toliko večje bi moralo biti število. Tako pa ni vedno, zakaj če bi preračunali umiranje na jetiki v razmerju s številom prebivalcev, bi našli veliko razliko:

videli bi deže, kjer umrje na 10.000 prebivalcev 10 ljudi na jetiki v enem letu, po drugi strani pa bi videli deže, kjer umrje na jetiki od 10.000 ljudi 50 in več.

Poglejmo na našo domačo zemljo nekoliko bližje!

Če vzamemo številke iz leta 1923, vidimo v posameznih okrajih veliko raznoličnost in sicer:

Številke nam kažejo še jasnejšo sliko:

Brežice	28	Litija	22
Celje okolica	18	Logatec	18
Celje mesto	90	Ljutomer	17
Črnomelj	24	Maribor okolica	21
Kamnik	28	Maribor mesto	32
Kranj	33	Murska Sobota	25
Krško	21	Novo mesto	29
Kočevje	21	Prevalje	26
Konjice	21	Ptuj mesto	36
Ljubljana okolica	27	Radovljica	24
Ljubljana mesto	45	Slovenji Gradec	24

Kaj vidimo? Predvsem pojav, da je umiranje po mestih mnogo večje, kakor po deželi. To je treba tolmačiti prvič z dejstvom, da so v mestih bolnice, kjer išče mnogo bolnikov iz dežele pomoči, ko je že prepozno in kjer taki navadno umirajo. Drugič pa opravljajo po mestih mrtvogledniško službo zdravniki, ki so seveda bolj strogi v postavljanju vzroka smrti kakor pa lajiški mrtvogledniki po deželi. Zato izgleda v mestih število umrlih na jetiki večje kot ono po deželi. Iz ravnokar navednega vzroka niso številke prav zanesljive, dajo pa vendar vsaj približno sliko. Iz izkušnje vemo, da je umiranje na jetiki mnogo večje, nego se zrcali v številkah. Kake čudne vzroke smrti se mnogokrat najde v mrliških knjigah, tako n. pr. največkrat prehlajenje, ki seveda ni vzrok smrti, pač pa povod bolezni!

Po uradnih zapiskih umira (leta 1923.) na jetiki v Sloveniji povprečno vsak sedmi bolnik, ali izmed 100 umrlih je 14 jetičnih. Toda, ne da bi segli predaleč, lahko rečemo, če sledimo gorenjim izvajanjem, da je od 100 slučajev v smrti 20 povzročenih po jetiki, da ima torej vsak peti umrli jetiko.

Določiti število bolnih na jetiki je težje, ker se o obolenju na jetiki ne vodijo nikaki uradni spiski, zakaj jetika, žal, še vedno ni podvržena uradni prijavi, kakor je to predpisano za druge mnogo manj nevarne in manj razširjene nalezljive bolezni. Po državah, kjer imajo že podrobno izpeljano organizacijo boja proti jetiki, so naložili tudi katastrofe na jetiki bolnih oseb ter našli, da pride na en slučaj smrti dvajset bolnikov. V Sloveniji bi torej bilo okrog 60.000 ljudi bolnih na jetiki. To je stalni kader jetičnih.

Vzroka imamo torej dovolj, da mnogo pišemo in govorimo o jetiki. Vzroka bi imeli tudi dovolj, da bi še več pisali in govorili o jetiki.

DEČJA »GRUDA«

Dositej Obradović-A. Bevc:

Jalova krava in volička-orača.

Kmet je sklenil, da jalovo kravo zakolje, čim bo dobro pitana. Krava je vsak večer gledala dva volička-orača, ko sta se utrujena vračala s polja, pa se jima je rogala, češ da sta v slabem času prišla na svet. Končno pride čas, da zakoljejo kravo. Zvežejo ji noge in rogove, jo zavale na zemljo in začno brusiti velik nož. Tedaj jo vprašata volička: „Sedaj povej, kdo je prišel v boljšem času na svet, midva ali ti?“

Dositej Obradović-A. Bevc:

Muren in mravlja.

Muren pride po zimi k mravljam in jih prosi, naj mu posodijo kako zrnce žita, da se preživi in ne pogine od gladu.

Mravlje ga vprašajo: „Kaj si delal po leti?“

„Godel sem!“ pravi muren.

„Godel si? No, zdaj pa pleši, da te mine glad. Kar izgubi se izpred naših vrat.“

Dositej Obradović-A. Bevc:

Star pes in lovec.

Star brezzobi lovski pes ni mogel loviti, kakor v mladih dneh, niti ničesar pograbit in tudi ne dobro držati, ker je bil brez zob. Zato ga je lovec često pretepal, kar mu pes nekoč začne govoriti:

„Surovi in nehvaležni človek, zakaj me po krivici biješ? Zakaj se ne spominjaš moje prve službe in zvestobe? Jaz imam isto voljo in hotenje še sedaj, ali kaj hočem, ko nimam zob in ne več nekdanje moči.“

RAZGLEDI

Organizacija.

Občni zbor Zveze društev kmetских fantov in deklet se je vršil v nedeljo 14. dec. v Ljubljani. Občni zbor so obiskali delegati vseh do sedaj ustanovljenih društev ter so z živim zanimanjem sledili poročilom odbornikov. Občni zbor je otvoril kot predsednik pripravljalnega odbora dr. Fux, ki je podal kratko poročilo o dosedanem delu pripravljalnega odbora. Omenjal je zlasti veliko zase volitvah so bili izvoljeni sledeči tovariši: Jože Blaž, Tomačevo, predsednik; Pavelič, Šmarjeta ob Pesnici, I. podpredsednik; Urška Marinkova, Brezovica, II. podpredsednica; dr. Fux, I. tajnik; J. Kramar, Ljubljana, II. tajnik; Ivo Marinko, Ljubljana, tajnik; Odborniki: Alojzij Šimenc, Beričevo, ing. Debeljak, Ljubljana, Fran Cepin, Dobova, Fran Novak, Notranje Gorice, Fran Kalan, Suha, Ivan Rožman, Horjul, Andrej Šiferer, Ljubljana; namestniki: Ludovik Bukovec, Vel. Loka, Milka Grad, Beričevo, Ivar Brecljnik, Dravlje, Avgust Barle, Vel. Loka, Fran Kržič, Št. Rupert. Po volitvah se je razvila živahna debata o delu v prihodnjem letu, v katero so posegli skoro vsi navzoči delegatje.

Ženstvo.

Nekaj o čebuli. Čebula zavzema v kuhinji svoje posebno mesto. Že stari narodi so poznali njen zdravilen vpliv zlasti na želodec — pri vzhodnih narodih se čebula veliko bolj čišla kot pri nas. Duhu in okusu se človek kmalu privadi, samo pri kuhanju je treba opreznosti. Gospodinja naj bi pazila na to, da se pri vseh jedeh, kjer devajo čebulo na mast, ne sme čebula nikdar toliko opeči, da bi

postala temnorjava ali celo črna. To povzroča odvratno grenak okus, ki potem navadno spravi čebulo ob kredit. Tiste „skrivnosti“, ki jih čuvajo razni hotelirji glede svojih finih gulažev je pripisovati veliki množni čebule, ki se deva med meso, seveda ne zasmojenc, ampak se jo pusti samo toliko časa v masti, da se prepoti — potem se doda takoj meso, ki se potem duši ali kakor

pravijo nekod „tensta“. Če je pa čebula posebno huda, da peče, se jo pusti nekaj časa nasoljeno in narezano, ali pa se narezano malo izpere in vžame v mrzli vodi. S tem ji vzamemo vso ljutost.

Mlada zelena čebula je za želodec posebno zdrava. Posadimo čebulček že lahko sedaj v kakšno zatišje, kjere preveč ne zmrzuje, in za Veliko noč imamo lahko „maledga luka“, ki se k šunki prav izborno prilega. Kot zdravilo se pa uživa čebulin sok, ki preganja gliste.

Kdor hoče imeti zgodnji česen, naj ga sadi jeseni ali vsaj do Božiča. Česen zelo nerad pozebe.

Volнено in bombažasto obleko občutljive barve operi takole: Razreži svež divji kostanj na listke, katerih vzemi polno pest na dva litra vode. Ta kostanj kuhaj pol ure, potem odcedi vodo in ko je hladna, operi v njej obleko. Ali pa kupi v drogeriji 7 dkg. perilnih korenin, namoči jih dan prej v dveh litrih vode ter jih kuhaj naslednjega dne malo dalje časa kakor kostanj. V precejni vodi operi obleko, nakar jo izplakni v čisti vodi, kateri primešaj nekaj jesiha. Obleke nikar ne ovijaj, nego jo le nalahko iztisni ter jo deni za nekaj časa med suhe robce, da se ne dotikajo mokri deli drug drugega ter da se obleka nekoliko osuši. Potem jo obesí v senco. Ker pa počasno sušenje škoduje barvam, je dobro, če visi obleka na prepihu.

Zelena piča za zimo za kanarčke in druge sobne ptiče. Kako potrebna je zelena piča ptičem pozimi, je obče znano. Prav lahko si oskrbimo tako zelenjavo, ako posejemo repnega semena v prav male lončke ali za silo tudi v polovične

jajčne lupine. V gorki sobi seme kmalu vzklije in daje priljubljeno zelenjavo za ptiče. Kadar je lonček dosti zelen, ga postavi v kletko in ptiči ga kar popadejo. Seveda je treba pripraviti več takih lončkov in popasene vedno zopet obnoviti.

Japonke. Največja čednost, ki diči japonsko ženo, mater in hčer, je pokornost. Najprej je pokorna staršem, potem možu, a naposled celo svojim otrokom. Preko teh mej vobče ne sega modrost japonske žene. Japonska dekleta se uče čitati, računati, igrati na kakem instrumentu in plesati. Ko odrastejo, jih starši omože, ne da bi se menili za to, ali so s tem zadovoljne ali ne. Kot soproga je Japonka sužnja, služkinja svojega moža. Po mnogih krajih si niti ne upa s soprogom sedeti za isto mizo. Ves dan se havi z gospodinjstvom in ni nikdar v družbi z drugimi moškimi. Ako se pritožuje radi moževega slabega ravnanja, jo more mož takoj zapoditi. Kot vdova je Japonka dolžna, da se pokori svojim sinovom, toda običaj zahteva, da jo sinovi obdajajo z nežno ljubeznijo. Jasno je, da po teh načelih vzgojene Japonke nimajo nikake volje, nikakega značaja, da so slabotna in nežna bitja, ki zaslužijo naše sožalje. Zato ni čudno, da se je začela tuintam dvigati tudi že japonska žena iz boljših krogov ter hoče predruščiti in preurediti razmerje med možem in ženo na Japonskem. Preden se bo to v resnici izvršilo, bo pa preteklo še precej časa. Sto in stoletni nazori in stare šege se ne dajo odpraviti kar mahoma.

Manica.

Po svetu.

Skledice za solze. Perzijci imajo čudne šege. Kadar umrje perzijski ženi mož, tedaj si kupi vdova takoj po verskih predpisih dve skledici, kamor staka solze, ki jih joka po svojem pokojnem možu. Kadar sta skledici polni te dra-

gocene tekočine, tedaj je Perzijanka oproščena nadaljnega žalovanja po možu. Ker pa marsikatera vdova pri najboljši volji ne more včasih najokati dveh skledic solz, si pomagajo Perzijanke čestokrat s papriko, ki se z njo

namažejo pod očmi. Paprika privabi hitro solze v oči in tako je možno na-

polniti skledici in zadostiti verskim zahtevam. **Manica.**

Prosveta.

V založbi Kmetijske tiskovne zadruge so na razpolago te-le knjige:

Tovornik: Stara pravda. Zgodovinska povest. Knjiga je zanimiva, preprosto in toplo pisana in stane samo 10 Din. Prodajalci dobe primeren popust.

Ciril Jeglič: Obrazi. Broširana Din 25, v polplatno vez. Din 32, v platno vezana Din 36. Naj si vsak ljubitelj dobre knjige omisli to lepo delo. Zlasti pa naj ne manjka v nobeni društveni knjižnici.

Kuharske bukvice, ki stanejo samo Din 6, so se v kratkem času tako priljubile, da je vsaka beseda o njih odveč. Segajte pridno po njih.

Zvezdice je naslov knjižici, ki vsebuje mične pesmice za otroke. Trdo vezana stane Din 7. Kdor naroči 5 izvodov skupaj, dobi šesto zastonj. Privoščite otrokom dobre duševne hrane in jim kupite to knjižico.

Slavko Savinšek: Poredni smeh. Krasna mladinska knjiga z 10 slikami. Vezana stane samo 25 Din. Lepšega darila za pirhe ne morete dati svoji mladini. Zato si pravočasno omislite to knjigo.

V kratkem času — okrog 15. marca — izide najnovejša slovenska igra! **Cvetko Golar: Vdova Rošlinka.**

Igra je bila z velikanskim uspehom igrana v Mariboru in v Ljubljani, kjer jo še vedno igrajo. Smelo trdimo, da take kmetске igre Slovenci doslej še nismo imeli. Zato pa pričakujemo, da bo vse pridno seglo po tej knjigi. Pripominjamo še, da kmetски odri smejo uprizarjati igro brez posebnega dovoljenja pisatelja. V svoji ljubezni do našega kmeta, se je naš odlični pisatelj odpovedal pravici, zahtevati od kmetских odrov odškodnino za uprizoritev. Za to plemenito delo se mu zahvaljujemo, vse naše kmetске odre pa pozivljamo, da z marljivim delom dokažejo pisatelju svojo hvaležnost. — Knjiga bo stala okrog 20 Din. Naročila sprejema Kmetijska tiskovna zadruga, Ljubljana, Janez Trdinova ulica 8.

Svoboda Fran: Poslednji mož. Veseloigra v treh dejanjih. Poslovenil Fran Govekar. Oder, zbirka gledaliških iger 7. zv. V Ljubljani 1924. Založila Tiskovna zadruga. Cena Din 14.—, poštnina 75 para.

Pravkar je izšla v založbi Tiskovne zadruge Svobodova veseloigra Poslednji mož, ki bo prav dobrodošla vsem našim podeželskim odrom. Nanje opozarjamo vse naše čitalnice, bralna in izobraževalna društva, ki prirejajo ljudske predstave.

Listnica uredništva.

Tisti, ki so uredništvu oddali „Grudo“ v vezavo, jo dobe v drugi polovici marca.

Imena ugankarjev smo zaradi pomanjkanja prostora izpustili. Priobčimo jih pa v marčevi številki.

Pozor! Kdor kakšne številke lanskega letnika še ni prejel, naj to takoj

javi, da mu jo pošljemo, dokler so še številke na razpolago.

Nabirajte naročnike! Kdor nabere 10 novih naročnikov, ki plačajo celoletno naročnino, dobi „Grudo“ brezplačno. Za nadaljne dobi primerno knjižno nagrado. Torej na delo!

SALA IN ZABAVA

Prebrisani ogljar.

(Narodna. — Zapisal Fr. Kramar.)

Bil je voznik, ki je imel štiri konje. Nekoč je vozil z njimi po svetu, pa je privozil do gostilne, v kateri je sedem kuhanih jajc pojedel. Ker jih pa ni imel s čim plačati, je pa rekel gostilničarju: „Jih bom že plačal, kadar bom spet vozil tod!“ Gostilničar pravi: „Dobro!“ — Voznik je pa potem šele čez šest let privozil spet v tisti kraj. Zglasil se je pri gostilničarju in ga vprašal, koliko stanejo tista jajca. Gostilničar mu je rekel: „Le pomislite, koliko se bi v šestih letih iz tistih sedem jajec izvalilo piščet? Toraj ste zdaj meni toliko dolžni, kolikor bi bila vsa tista piščeta vredna!“ — Ker pa ta voznik seveda ni imel toliko denarja, so mu vzeli vse štiri konje. Odšel je zdaj ves žalosten, pa je prišel v gozd. Tam je dobil ogljarja, ki je oglje kahal. Voznik mu žalosten vse pove, kaj se je dogodilo. Ogljar mu pa pravi: „Nič se ne boj, bom že jaz vse to v red dejal!“ Zdaj gre ogljar in toži gostilničarja za tiste štiri voznikove konje. Ko je šel ogljar drugič k doktorju v pisarno, je prišel šele, ko je bila ura že enajst. Doktor mu pravi: „Kako pa, da vas toliko časa ni?“ Ogljar pravi: „Sem moral doma bob kuhati, da ga bom vsadil!“ Doktor pravi: „Neumnež, kdaj ste še slišali, da bi se moral bob prej skuhati, predno se vsadi?“ Ogljar pa pravi: „Kdaj ste pa še slišali, da bi se iz kuhanih jajec piščeta valila?“ — Doktor je videl, da ima ta ogljar res prav, in je potem prisilil tistega gostilničarja, da je moral dati vse štiri konje nazaj vozniku, in še vse stroške je moral plačati, pa še tista jajca je moral vozniku podariti, ker ga je hotel tako grdo ogoljufati.

Rešiteve uganke v 1. številki se glasi:

Naroč', čitaj, hvali, množi „Grudo“!

Nagrado sta prejela: Jože Škrabar, Črna vas 48 (Umet. stensko sliko Primož Trubar) in Anton Zupanc, krojač, Srednja vas 41 (Umet. stensko sliko Psiha). Ostalo prihodnjic.

Uganke.

1. Kakšna razlika je med snegom in Veliko nočjo?
2. Kakšna razlika je med snegom in kmetom?

Rešitve je poslati do 15. marca. Nagrade: 1. C. Jeglič: Obrazi. 2. S. Savinšek: Poredni smeh. 3. Zvezdice.

VSE ZAHTEVA DOBRO ZLATOROG MILO!

ZLATOROG

HOTEL „LLOYD“, LJUBLJANA,
SV. PETRA CESTA

Prenočišča z zračnimi sobami. o Izvrstna kuhinja z mrzlimi in gorkimi jedli. o Poleti krasen senčnat vrt o Točna postrežba. o o o o o o o o Sprejemajo se tudi učenke v kuhinjo.

MARIJA TAUSES, lastnica hotela lloyd

► EKONOM ◀

osrednja gospodarska zadruga v Ljubljani

Kolodvorska ulica štev. 7

Ima po najnižjih cenah v zalogi dežel. pridelke, krmila, spec. blago kakor: sladkor v sipi in v kockah, petrolej, kavo, olje, riž ter razne vrste prvovrstnega mila za pranje in ostale v to stroko spadajoče predmete.

Velika zaloga vseh vrst umetnih gnojil, modre galice, prvovrstne strešne opeke in najboljšega splitskega portland cementa

o o o o „SALONA“ (TOUR). o o o o

TRGOVSKA BANKA D. D.

LJUBLJANA

Dunajska cesta v lastni stavbi.

Kapital in rezerve D 18,300.000

Sprejema denarne vloge
na hranilne knjižice in tekoči račun
in jih obrestuje najugodneje.

Kupuje in prodaja
vrednostne papirje, valute, devize,
čeke itd.

Eskontira in vnovčuje
menice, devize, kupone itd.

Izvršuje
izplačila na vsa tu- in inozemska
tržišča.

Daje predujme
na vrednostne papirje in vsako-
vrstno blago.

Posreduje
pri borznih naročilih vestne in
kulantno.

Izdaja
uverjenja in akreditive.

Finansira
industrijalna, trgovska in obrtna
podjetja.

PODRUŽNICE: Maribor, Novomesto, Rakek, Slovenjgradec,
Slov. Bistrica, Konjice. EKSPOZITURA: Meža - Dravograd.

TELEFONI: 139, 146, 458.

BRZOJAVI: Trgovska.

Príporočamo vsem rodbinam

Kolinsko cikorijo

izvrsten prídátek za kavo

POZOR!

Dekleta in fanti! Fanti in dekleta!

Kupujte Vaše obleke in druge potrebščíne osobito
novosti volnenih, svílnatih, čípkastih rut in šerp za
dekleta v domačí trgovíni pri

„ČEŠNIKU“

Ljubljana, Lingarjeva ulica

Ker so cene padle, Vas opozarjam pred nakupom!
V zalógi imam blago samo češkega izdelka.

☛ Postrežba poštena! ☚